PROGRAM ROZVOJA OBCE NIŽNÉ NEMECKÉ

Programovacie obdobie 2019 – 2025

Základné údaje o obci	
Názov obce:	Nižné Nemecké
Okres:	Sobrance
Kraj:	Košický
Región:	Dolný Zemplín
Poloha (súradnice):	48°39′16″S 22°14′17″V
Nadmorská výška:	115 m n. m.
Rozloha katastra:	7,25 km² (725 ha)
Počet obyvateľov:	335
Hustota obyvateľstva:	46,21 obyv./km²
Prvá písomná zmienka:	1353
PSČ:	072 52 (pošta Jenkovce)
ŠÚJ:	522821
EČV:	MI
Tel. predvoľba:	+421-56
Starosta obce:	Milan Husár
Adresa:	Obecný úrad Nižné Nemecké Nižné Nemecké 100, 072 52 Jenkovce
IČO:	00325538
Web:	www.niznenemecke.sk/
E-mail:	nizne.nemecke@centrum.sk
Telefón:	+ 421 056 6598513

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 7 - Titulná strana dokumentu

Názov:	Program rozvoja obce Nižné Nemecké Programovacie obdobie 2019– 2025
Územné vymedzenie:	Košický kraj, okres Sobrance
Územný plán obce/VÚC schválený:	Áno
Dátum schválenia PRO:	
Dátum platnosti:	od 09/2019 do 12/2025
Verzia	2.0
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Spracoval: Mgr. Tižová Patrícia

Konzultácie: Milan Husár – starosta obce
September 2019

OBSAH

0 ÚVOD 6

ANALYTICKÁ ČASŤ 8

1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA 14

1.1 História obce 14

1.2 Analýza demografie a ľudských zdrojov 18

1.2.1 Demografický vývoj obyvateľstva 18

1.2.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia 20

1.2.3 Veková štruktúra obyvateľstva 21

1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce 23

1.2.5 Bývanie 24

1.2.6 Zamestnanosť 24

1.3 Analýza sociálnej infraštruktúry 28

1.4 Ekonomické spravovanie obce 31

1.5 Analýza cestnej infraštruktúry 31

1.6 Technická infraštruktúra 32

1.7 Analýza životného prostredia 33

1.7.1 Geologický vývoj 34

1.7.2 Hydrogeologické pomery 35

1.7.3 Pôdne pomery 36

1.7.4 Ovzdušie 36

1.7.5 Odpad 37

1.7.6 Ochrana životného prostredia 38

1.7.7 Cestovný ruch 40

1.7.8 Slovensko-Ukrajinská hranica 40

2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA 41

2.1 Väzby na strategické ciele KSK 42

2.2 STEEP analýza 43

2.3 SWOT analýza 45

3 STRATEGICKÁ ČASŤ 47

3.1 Strategický cieľ obce 49

3.2 Stav projektovej pripravenosti obce 49

3.3 Zdroje financovania plnenia PRO 2019 – 2025 54

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ 55

4.1 Akčné plány na realizáciu cieľov 58

5 REALIZAČNÁ ČASŤ 62

5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2019 - 2025 64

5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2019 – 2025 66

6 FINANČNÁ ČASŤ 67

7 ZÁVER 70

Zoznam tabuliek 71

Zoznam grafov 72

Zoznam formulárov 73

Zoznam obrázkov 74

Zoznam použitých skratiek

ČOV – Čistička odpadových vôd

EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja

ESF – Európsky sociálny fond

EÚ – európska únia

EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy

KF – Kohézny fond

KSK – Košický samosprávny kraj

MAS – Miestna akčná skupina

MDVRR SR - Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

MH SR – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky

MPSVR SR - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

MŠ SR, MŠVVŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

MV SR - Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

MZ SR - Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky

MŽP SR - Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

NSRR – Národný strategický a referenčný rámec

PHSR – Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja

RO – Riadiaci orgán

SORO – Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom

ÚV SR – Úrad vlády Slovenskej republiky

VÚC – Vyšší územný celok

ÚVOD

Program rozvoja obce (ďalej len ako „PRO“) je hlavným strategickým dokumentom obce a určuje jej koncepčný a systematický rozvoj v horizonte spravidla 5-10 rokov. Je strednodobým strategickým programovým dokumentom obce vychádzajúci z analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Nižné Nemecké (ďalej aj ako „obec“).

Pri spracovávaní dokumentu bola primerane zohľadnená *odporúčaná Metodika na vypracovanie PHSR obce, obcí a VÚC spracovaná Ministerstvom dopravy, výstavby a* regionálneho rozvoja SR. PRO je spracovaný na obdobie 7 rokov, vychádza z predošlého PHSR obce a predovšetkým z aktuálnej situácie a existujúcich súčasných potrieb miestnych obyvateľov, podnikateľov a ďalších subjektov v obci.

Ciele a priority sú spracované v súlade s PHSR Košického samosprávneho kraja, ktorý spolu s Územným plánom vyššieho územného celku Košického kraja a Územným plánom obce predstavujú základné a kľúčové dokumenty pre riadenie samosprávy v oblasti regionálneho rozvoja. Hlavným cieľom PRO je zabezpečiť vyvážený hospodársky a sociálny rozvoj obce, eliminovať alebo zmierniť súčasné nedostatky a zamedziť prehlbovaniu disparít a disproporcií. Za riadenie podpory regionálneho rozvoja zodpovedajú ústredné orgány štátnej správy, samosprávne kraje a obce. Ich úlohou v procese strategického plánovania je zabezpečiť efektívne a účinné financovanie aktivít, ktoré povedú k naplneniu definovaných cieľov vyváženého rozvoja regiónov. Pri spracovaní strategického programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v Politike súdržnosti EÚ 2014-2020 , Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020, Delegované a implementačné akty pre Európske štrukturálne a investičné fondy 2014-2020, Nariadenie pre Európske štrukturálne a investičné fondy 2014-2020 a Usmernenie Európskej komisie pre operačné programy na roky 2014-2020. Program je zameraný na podporu regionálneho rozvoja na miestnej úrovni. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne. Dokument je spracovaný *v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a v zmysle novely tohto zákona č. 309/2014 Z. z.*, ktorá nadobudla účinnosť 1.januára 2015.

Program rozvoja obce schvaľuje obecné zastupiteľstvo, ktoré bude zároveň aj realizovať vykonateľnosť, kontrolu, monitorovanie a hodnotenie tohto programu. Pri spracovávaní bol kladený rešpekt aj na zásady regionálnej politiky vlády SR a princípy regionálnej politiky Európskej únie. Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

V prípravnej fáze boli identifikované slabé a silné stránky územia a sociálno-ekonomických zdrojov. Po doplnení o výsledky SWOT analýzy obce bol syntézou analytických výstupov definovaný rozvojový potenciál územia obce.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú dynamiku

sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného nepriaznivého až kritického stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehlbovaniu jestvujúcich problémov a na podporu ich dlhodobého rozvoja do roku 2020.

Program rozvoja obce je spracovaný ako otvorený dokument a môže byť podľa potreby priebežne aktualizovaný a dopĺňaný.

ANALYTICKÁ ČASŤ

Analytická časť plánu je spracovaná na základe informácií a údajov obce, z odbornej literatúry, internetu a údajov poskytnutých predstaviteľmi samosprávy. Je tvorená komplexným hodnotením a analýzou východiskovej situácie obce, vychádza z aktuálneho stavu a potenciálu obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia. Analýza a jej zhrnutie je spracovaná štandardnou metódou SWOT. Strategická a programová časť je spracovaná na základe vzájomnej korelácie výstupov spracovaných obcou, PHSR KSK a potrieb a požiadaviek obce. Tento program je spracovaný na úrovni LAU 2 na základe zadania aktualizácie Programu rozvoja obce.

Východiskové dokumenty PRO:

1. Na regionálnej úrovni:

- predchádzajúce PHSR Združenia obcí Uh-Oľšava

- územný plán obce

- územný plán Košického samosprávneho kraja

- viacročný rozpočet

- Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ - programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja

2. Na národnej úrovni:

- Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014-2020

- Partnerská dohoda SR určujúca stratégiu , priority a podmienky SR na využívanie fondov Európskej únie tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020. Predstavuje základný národný dokument zastrešujúci všetky operačné programy SR pre aktuálne programovacie obdobie. Tento významný strategický dokument je základnou podmienkou pre využite finančných prostriedkov z fondov EÚ v rokoch 2014 – 2020 Konkrétnejšie informácie sú zverejnené na webových stránkach Úradu vlády SR (http://www.vlada.gov.sk/14327/vlada-schvalila-partnersku-dohodu-na-roky-2014-%E2%80%93-2020/).

- Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020 - zámerom bolo predstaviť pohľad Európskej komisie na identifikáciu hlavných rozvojových potrieb a výber tematických cieľov a priorít, ktoré by mali byť financované v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR.

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010

- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020

- Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020

3. Na nadnárodnej úrovni:

- Stratégia Európskej únie 2020
- Spoločný strategický rámec EK
- Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom)
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji
- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT)
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013
- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštátny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie
- Strategické usmernia Spoločenstva (SUS) – ROP odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j.„ vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“.

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu rozvoja obce nasledovné strategické dokumenty:

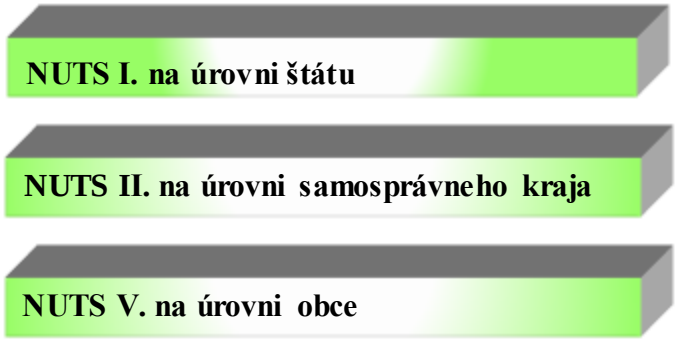

Účel vypracovania PRO:

1. Povinnosť mať PRO stanovuje zákon.

2. PRO je prostriedok, ako získať viac bodov pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na zisk externých finančných prostriedkov.

3. Dokument slúži na dobrú prezentáciu práce obce a obecného zastupiteľstva pred občanmi obce, ale i mimo nej.

4. Zhrnú sa informácie o tom, čo ľudia v obci naozaj chcú.

5. Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorít rozvoja obce a zadefinovanie ciest ako ich dosiahnuť, ktoré zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.

6. PRO ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.

Rozhodnutím ministra výstavby a regionálneho rozvoja č. 3/2007 bol stanovený **Zoznam pólov rastu** pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Základným podkladovým dokumentom pre spracovanie zoznamu bola Koncepcia územného rozvoja SR 2001. Obec Nižné Nemecké bola zaradená v súhrnom prehľade štruktúry sídiel v kraji Košice medzi obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Obce boli zadelené do nasledovných 5 kategórií:

- inovačné póly rastu,

- kohézne póly rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu,

- kohézne póly rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu,

- obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólov rastu,

- obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

Formulár č. Ú 1 – Zámer spracovania PRO

Zámer spracovania PRO	
Názov dokumentu	Program rozvoja obce Nižné Nemecké, programovacie obdobie 2019 – 2025
Forma spracovania	- V spolupráci so starostom obce
Riadenie procesu spracovania	Pracovná skupina: - externý odborník - starosta obce (spolupráca, konzultácie)
Obdobie spracovania	2019
Financovanie spracovania	Náklady na spracovanie boli financované z rozpočtu obce

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 8 – Štruktúra dokumentu

Úvod	Zdôvodnenie zámeru spracovania PRO
Analytická časť	Harmonogram spracovania PRO Východiskové koncepčné dokumenty spracovania PRO Hodnotenie predchádzajúceho PRO Analýza vnútorného prostredia Analýza externého prostredia Zhodnotenie súčasného stavu územia
Strategická časť	Vízia rozvoja územia Strategický cieľ
Programová časť	Opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám
Realizačná časť	Východiská a popis realizácie jednotlivých opatrení Systém monitorovania a hodnotenia
Finančná časť	Indikatívny finančný plán na celkovú realizáciu PRO Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov
Záverečná časť	Schválenie a zverejnenie PRO

Zdroj: vlastné spracovanie na základe: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Obr. 1 Mapa obce Nižné Nemecké

https://www.google.com/maps/place/072+52+Ni%C5%BEn%C3%A9+Nemeck%C3%A9/@48.6505434,22.2012295,13z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x473922a5bb84d7b9:0x400f7d1c6974e00!8m2!3d48.6543895!4d22.2380464?hl=sk-SK

1 ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA

Obec leží vo východnej časti Východoslovenskej nížiny v nadmorskej výške okolo 110 m.n.m. Zakladateľmi sídliska boli prisťahovalci z Nemecka, pravdepodobne okolo r. 1100. Nepriame správy o dedine sú z r. 1262, priamy doklad pochádza z r. 1302. Od 14. storočia tam bývali aj miestni zemania. V r. 1427 malo sídlisko najmenej 22 obývaných poddanských domov, avšak v r. 1599 len 13 poddanských domov a možno dve kúrie miestnych zemanov. Začiatkom 18. storočia poddaných ubúdalo. V r. 1715 tam boli 3 poddanské domácnosti. Neskôr začal znovu výrazný vzostup počtu obyvateľov. V r. 828 bolo v obci 29 domov a 240 obyvateľov. V dedine bol kostol, o ktorom je prvý doklad z r. 1452. V druhej polovici 16. storočia v ňom pôsobili evanjelickí kazatelia. Kúria pochádza zo začiatku 19. storočia. V roku 1952 bol postavený kultúrny dom.

1.1. História obce

Najstarší písomný doklad o obci je z roku 1353, keď obec niesla názov Nemety. Neskôr v roku 1356 sa obec volala Nematy. Obec je doložená z roku 1353 ako Nemety, neskôr ako Nempti (1356), Kuzepnempty (1405), Alsow Nempthy (1427), Nižné Nemecké (1920); po maďarsky Alsónémeti. Obec založili na zákupnom práve. V 19. stor. tu vlastnili pôdu Olcsvayovci, Tomcsányiovci. Po roku 1918 sa obyvatelia obce zaoberali poľnohospodárstvom a povozníctvom. V rokoch 1934-1944 bola obec pričlenená k Maďarsku. Zmeny názvov svedčia o častých zmenách majiteľov a ich národnosti, väčšinou to boli Nemci a Maďari. Územnosprávne patrila obec do roku 1881 do Užskej župy a neskôr do roku 1960 do okresu Sobrance a Prešovského kraja. Po roku 1960 bola obec začlenená do okresu Michalovce a Východoslovenského kraja. Dodnes pretrváva názov miestnej časti "Hušták".

Súčasný názov obce sa datuje od roku 1920. Zmeny názvov obce svedčia o častých zmenách majiteľov a ich národností, väčšinou to boli maďari a nemci. Podľa zachovalých písomností bola obec založená na zákupnom práve. Po roku 1918 sa obyvatelia obce zaoberali väčšinou poľnohospodárstvom a povozníctvom. V súčasnosti má obec 342 obyvateľov, väčšina je slovenskej národnosti, k českej národnosti sa hlási 5 obyvateľov a k ukrajinskej 1 obyvateľ.

Najznámejším rodákom bol RNDr. Ján Michalko CSc (1921-1999), významný slovenský botanik. Narodil sa 4. júna 1921. Základnú školu navštevoval v rodnej obci. Gymnázium študoval v Užhorode a v Michalovciach. V rokoch 1945-1949 vyštudoval PrF UK v Bratislave. Po získaní titulu RNDr. pracoval na katedre botaniky PrF V Bratislave. Od roku 1953 pracoval ako vedúci pracovník v SAV. Bol autorom a spoluautorom významných geobotanických publikácií a predsedom Slovenskej botanickej spoločnosti.

Symboly obce

Erb obce

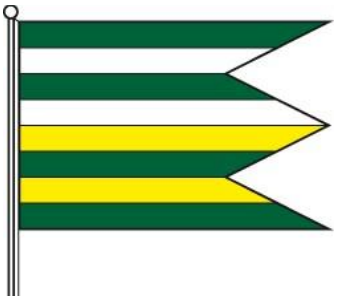

Vlajka obce

Pečať obce

Obecná vlajka má podobu ôsmich pozdĺžnych pruhov zeleného, bieleho, zeleného, bieleho, žltého, zeleného, žltého a zeleného. Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Farebnosť pruhov na vlajke je daná farbami obecného erbu.

Obr. 2 Širšie vymedzenie územia

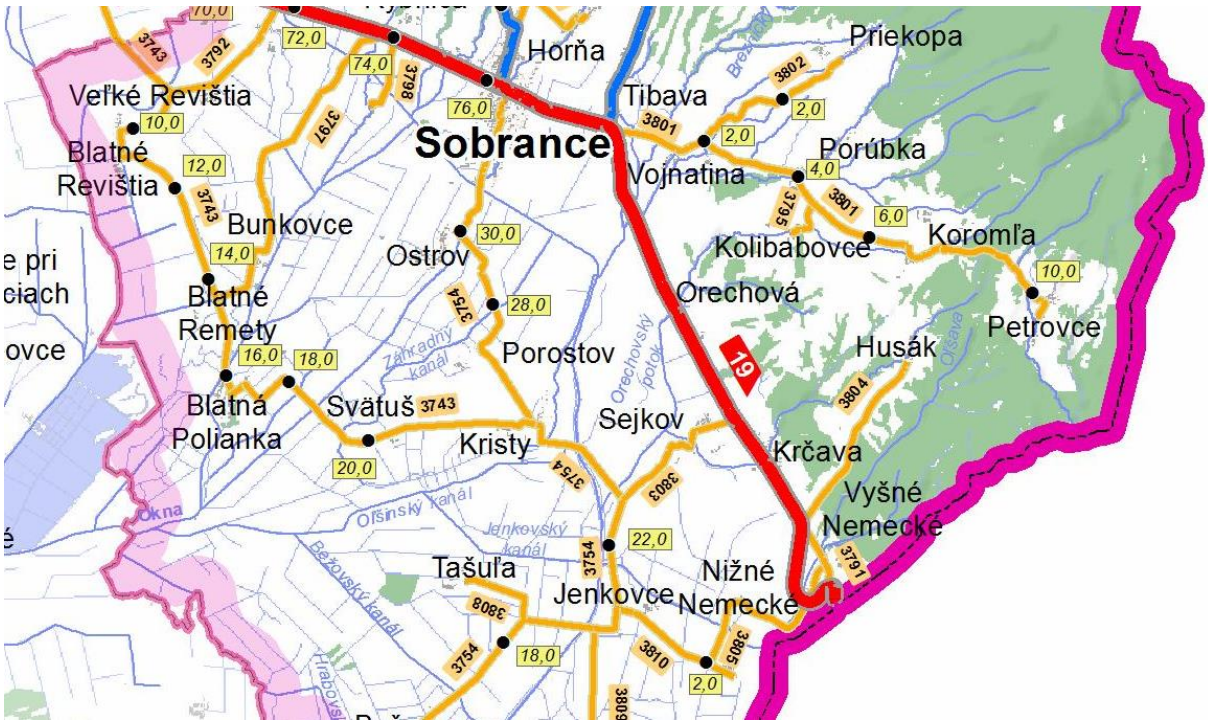

https://www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/sobrance.jpg

Väzby obce

Hlavné väzby určuje blízkosť mesta Sobrance, vzdialenejšieho mesta Michalovce a krajského mesta Košice. Ďalšou významnou väzbou je blízkosť hraníc s Ukrajinou. Tieto väzby územia v širších súvislostiach vytvárajú základné predpoklady a podmienky v ďalšom rozvoji obce. Z hľadiska regionálnych a národných rozvojových zámerov osídlenia (Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 a ÚPN-VÚC Košického kraja, zmeny a doplnky 2004), sa územie obce aj mikroregiónu nachádzajú na východoslovenskej rozvojovej osi prvého stupňa: Košice – Sečovce – Michalovce – Sobrance – hranice UR, ktorej osou a ťažiskom je cesta I. triedy č. 50 a priestor okolo nej.

Obec Nižné Nemecké je členom **Združenia obcí Uh – Oľšava,** so sídlom v Lekárovciach, spoločne s obcami Lekárovce, Pinkovce, Bežovce, Jenkovce, Tašuľa, Porostov, Sejkov a Kristy.

Tab. č.1: Združenie obcí Uh-Oľšava

Presný názov organizácie (obchodný názov):	Združenie obcí Uh - Oľšava
Právna forma:	Záujmové združenie právnických osôb
(IČO):	35564504
Sídlo:	Lekárovce 505, 07254 Lekárovce
Dátum založenia:	10.01.2005
Štatutárny zástupca:	Ing. Jaroslav André
Subjekty v združení	Lekárovce, Pinkovce, Bežovce, Jenkovce, Tašuľa, Porostov, Sejkov, Kristy, Nižné Nemecké

Zdroj: vlastné spracovanie - http://ives.minv.sk/rez/registre/pages/detailzzob.aspx?id=152291

Zároveň je obec Nižné Nemecké členom Miestnej akčnej skupiny **Zemplín pod Vihorlatom.**

Tab. č.2: MAS – Občianske združenie Zemplín pod Vihorlatom

Presný názov organizácie	Miestna akčná skupina Zemplín pod Vihorlatom, o.z.
Právna forma:	Združenie (zväz, spolok, spoločnosť, klub ai.)
(IČO):	42409179
Sídlo:	Lekárovce 502, 07254 Lekárovce
Dátum založenia:	12.06.2015
Štatutárny zástupca:	MVDr. Boleslav Lešo, PhD.
Subjekty v združení	Verejný sektor, podnikateľský sektor, občiansky sektor
- **verejný sektor**	**Mesto** Sobrance **Obce** (okres Sobrance) Baškovce, Beňatina, Bežovce, Blatná Polianka, Blatné Remety, Blatné Revištia, Bunkovce, Fekišovce, Hlivištia, Horňa, Husák, Choňkovce, Inovce, Jasenov, Jenkovce, Kolibabovce, Koňuš, Koromľa, Krčava, Kristy, Lekárovce, Nižná Rybnica, Nižné Nemecké, Orechová, Ostrov, Petrovce, Pinkovce, Podhoroď, Porostov, Porúbka, Priekopa, Remetské Hámre, Ruská Bystrá, Ruskovce, Ruský Hrabovec, Sejkov, Svätuš, Tešuľa, Tibava, Úbrež, Veľké Revištia, Vojnatina, Vyšná Rybnica, Vyšné Nemecké, Vyšné Remety, Záhor **Obce** (okres Michalovce) Jovsa, Kusín a Poruba pod VihorlatomTechnické služby mesta Sobrance Materská škola Gagarinova 916, Sobrance
- **podnikateľský sektor**	Ján Pavlík SHR; Mário Uhrin; Michal Kontra SHR; Jana Bačová SHR; Ján Sidor SHR; Miroslav Šabak; Širo, s.r.o.; Marta Gejgušová; Ivan Kapláč; Plynroz, a.s. Sobrance; Blažej Jacko; Juraj Macik; Roľnícke družstvo Koromľa; Ing. Marián Mochťák; VALTMAR, s.r.o.; K2-Elektro, s.r.o.; Alena Falisová; Anna Sabová; Anna Šabaková; Ján Čižmár; Poľovnícke združenie AGRONOVA Blatné Revištia; InSi, s.r.o.; Miroslav Lipa Linvest; DOZAS – dopravno-zdravotná služba, s.r.o. Sobrance; Erik Ted MAJOROŠ; Group JM s.r.o.; Poľnohospodárske družstvo Pinkovce; Poľnohospodárske družstvo Poruba pod Vihorlatom; SCORP TRADE s.r.o.; Unimex spol. s.r.o. Bežovce; Mestský bytový podnik Sobrance, s.r.o. ; JP-TOP s.r.o.; AGRO Porúbka s.r.o.; EUROFORMA, s.r.o.; Eurofarma, s.r.o.; I.P. Construct, s.r.o.; PŠP s.r.o.; REVITAL PLUS s.r.o.; Fúra s.r.o.
- **občiansky sektor**	TJ Vyšné Remety; Urbárska spoločnosť Vyšné Remety, pozemkové spoločenstvo; Regionálna nemocnica Sobrance, n.o.; Volejbalový klub Slávia Sobrance; Gitarové múzeum, o.z.; Rímskokatolícka cirkev, farnosť Jenkovce, filiálka Husák; Martin Žeňuch; Poľovnícka spoločnosť Viničky v Koromli; Gréckokatolícka cirkev, farnosť Koromľa; ReSocia n.o.; TJ Družstevník Ruský Hrabovec; MVDr. Boleslav Lešo; Miroslav Basanda; Rímskokatolícka Cirkev, farnosť Úbrež; Urbárska spoločnosť obce PORUBA pod Vihorlatom, pozemkové spoločenstvo; Futbalový klub Tibava; Mestský futbalový klub Sobrance; Klub Dôchodcov a združenie občanov obce Ostrov; Tenisový klub Sobrance; Občianske združenie NOVÁ ŠKOLA; Slovenská rada rodičovských združení; František Marcin – AGROMAF; Združenie pre rozvoj turizmu v mikroregióne Koromľa a okolie; Mestský hokejbalový klub Sobrance.

Zdroj: vlastné spracovanie - http://maszpv.sk/clenovia-mas/

1.2 Analýza demografie a ľudských zdrojov

1.2.1 Demografický vývoj obyvateľstva

Počet obyvateľov sa zisťuje k určitému časovému okamihu podľa bydliska, podľa prítomnosti alebo k inému relevantnému hľadisku. Počet obyvateľov sa neustále mení v dôsledku prirodzeného pohybu a migrácie. Preto na jeho vyjadrenie sa používa stredná hodnota počtu obyvateľov. Pod obyvateľstvom rozumieme súhrn všetkých ľudí nachádzajúcich sa na určitom mieste v určitom okamihu, zisťovaný podľa rôznych hľadísk.

Tab. č.3: Počet obyvateľov za jednotlivé roky

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyv.	322	323	335	333	336	333

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7103rr/Preh%C4%BEad%20pohybu%20obyvate%C4%BEstva%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7103rr%5D

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013

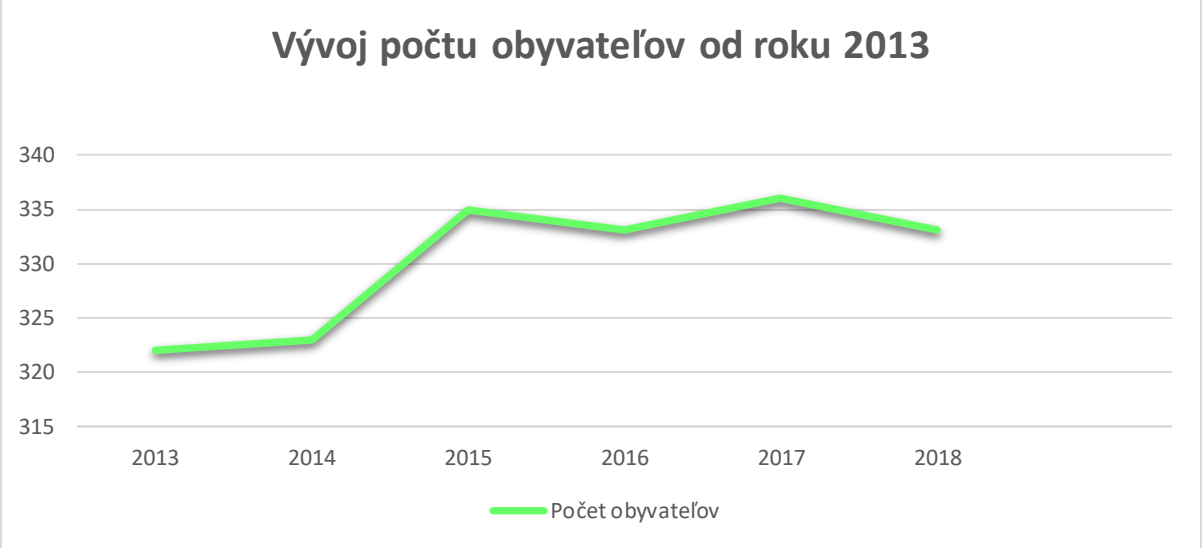

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe vyššie spracovaných údajov Štatistického úradu SR o počte obyvateľov v jednotlivých rokoch je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov ma relatívne ustálený charakter. Obyvateľstvo sa v jednotlivých rokoch pohybuje v rozmedzí od 322 do 336.

Tab. č.4: Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet mužov	161	161	162	162	163	165
Počet žien	161	162	173	171	173	168
Spolu	322	323	335	333	336	333

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7101rr/Po%C4%8Det%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7101rr%5D

Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia ku koncu roka 2018

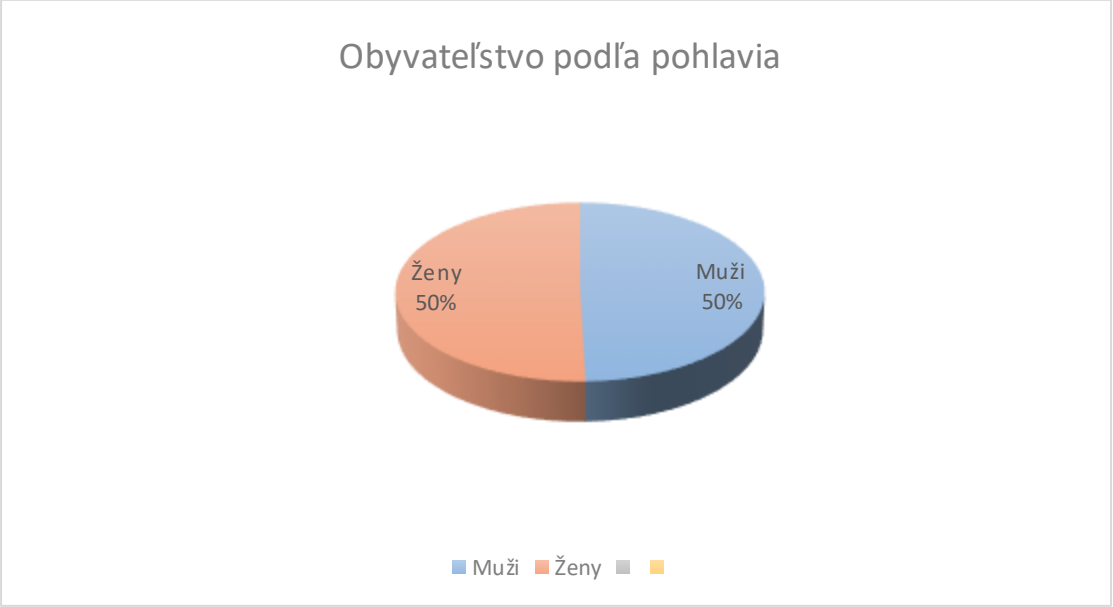

Zdroj: vlastné spracovanie

Na celkovom počte obyvateľov zrejmá pomerná vyrovnanosť ženskej a mužskej populácie. Celkový demografický vývoj obyvateľstva v sebe reflektuje prirodzený a migračný vývoj obyvateľstva.

1.2.2 Prírastok obyvateľov podľa pohlavia

Tab.č. 5: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Živonarodení – ženy	1	1	1	1	1	0
Živonarodení – muži	2	0	1	3	2	1
Živonarodení – spolu	**3**	**1**	**2**	**4**	**3**	**1**
Zomretí - ženy	4	1	1	2	3	2
Zomretí - muži	0	1	3	3	1	0
Zomretí - spolu	**4**	**2**	**4**	**5**	**4**	**2**
Prirodzený prírastok obyv. - ženy	-3	0	0	-1	-2	-2
Prirodzený prírastok obyv. - muži	2	-1	-2	0	1	1
Prirodzený prírastok obyv. - spolu	**-1**	**-1**	**-2**	**-1**	**-1**	**-1**

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7105rr%5D

V sledovanom období bol v obci zaznamenaný mierne pohyblivý prirodzený vývoj obyvateľstva.

Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce

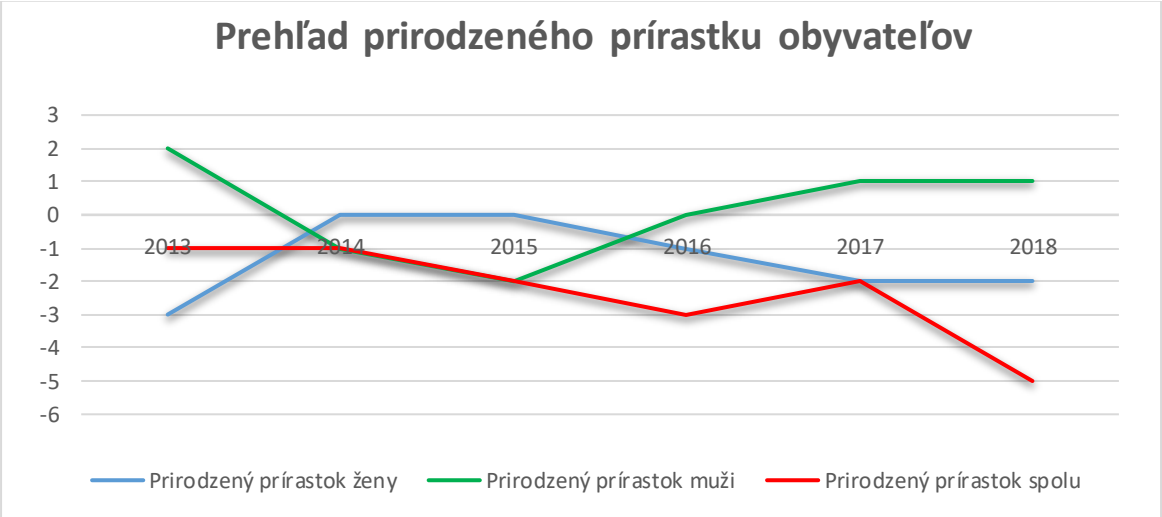

Zdroj: vlastné spracovanie na základe ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7105rr/Pr%C3%ADrastok%20obyvate%C4%BEov%20pod%C4%BEa%20pohlavia%20-%20obce%20(ro%C4%8Dne)%20%5Bom7105rr%5D

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja. Prirodzený pohyb vplýva na zmenu počtu, vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľov obce, prognóza v počte obyvateľstva je klesajúca.

Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného pohybu obyvateľov

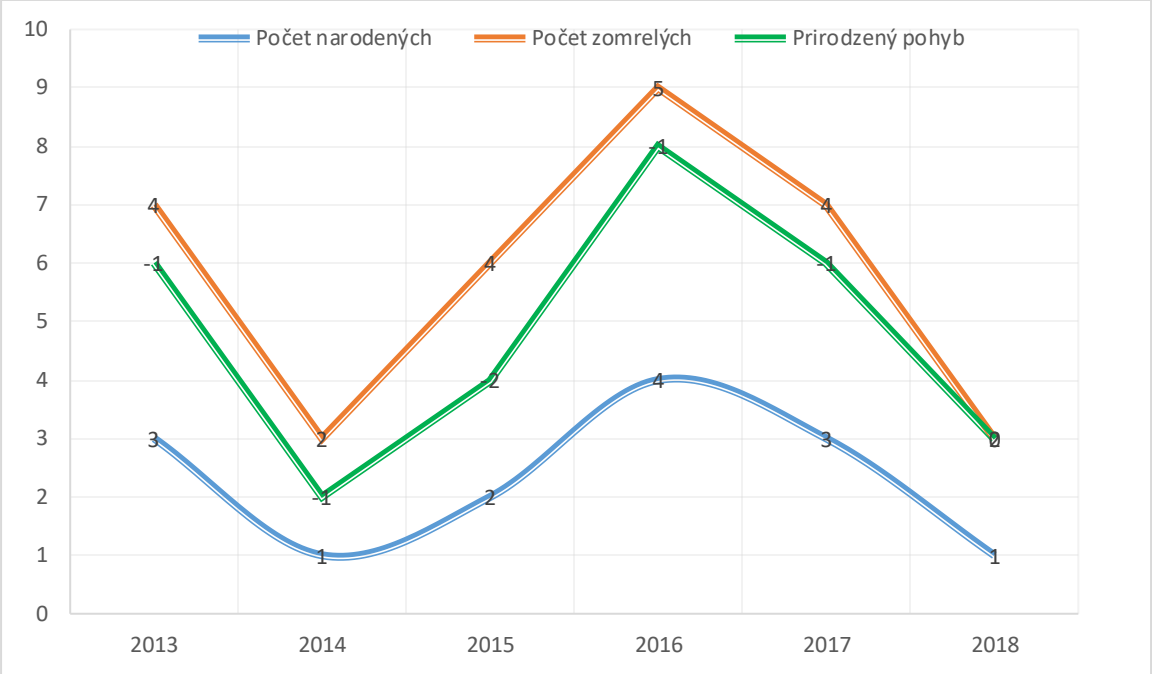

Zdroj: vlastné spracovanie

1.2.3 Veková štruktúra obyvateľstva

Grafické znázornenie vekovej štruktúry obyvateľstva je rozdelené do skupín podľa veku v zmysle posledného sčítania obyvateľstva, domov a bytov z roku 2011:
- *predproduktívneho (0-14),*
- *produktívneho (15-59),*
- *poproduktívneho (60 a viac),*

Reflektuje vývoj za sledované obdobie sumárne za celú obec. V obci je možné sledovať primeraný stav obyvateľov v produktívnom veku ku „seniorom“. O vekovej štruktúre obyvateľov najlepšie vypovedá hodnota indexu starnutia, ktorá v obci dosiahla hodnotu 1,24. Táto hodnota vyjadruje podiel obyvateľov v poproduktívnom veku (62rokov a viac) ku počtu obyvateľov vo veku 0 -15 rokov. Aktuálna hodnota indexu vypovedá o stabilizovanom stave obce so sklonom k pomalému a miernemu starnutiu populácie, čo je však všeobecný stav v rámci celého Slovenska.

Tab.č.6: Veková štruktúra obyvateľstva obce

Vek		Muži	Ženy	Obyvateľstvo	
		spolu	spolu	úhrn	%
0 - 5		12	12	24	7,2
6 - 14		9	16	25	7,4
Produktívny		131	104	235	69,9
Poproduktívny		12	40	52	15,5
				Priemer	
Podiel obyvateľstva (%)	0 - 5	7,3	7,0	7,2	-
	6 - 14	5,5	9,3	7,4	-
	produktívny vek	79,9	60,5	69,9	-
	poproduktívny vek	7,3	23,3	15,5	-
Priemerný vek		**37,79**	**42,48**	**40,19**	-

Zdroj: SODB 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%FDchodn%E9%20Slovensko/Ko%9Aick%FD%20kraj/Okres%20Sobrance/Ni%9en%e9%20Nemeck%e9/TAB.%20114%20Obyvate%bestvo%20pod%bea%20pohlavia,%20rodinn%e9ho%20stavu%20a%20veku.xls

Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

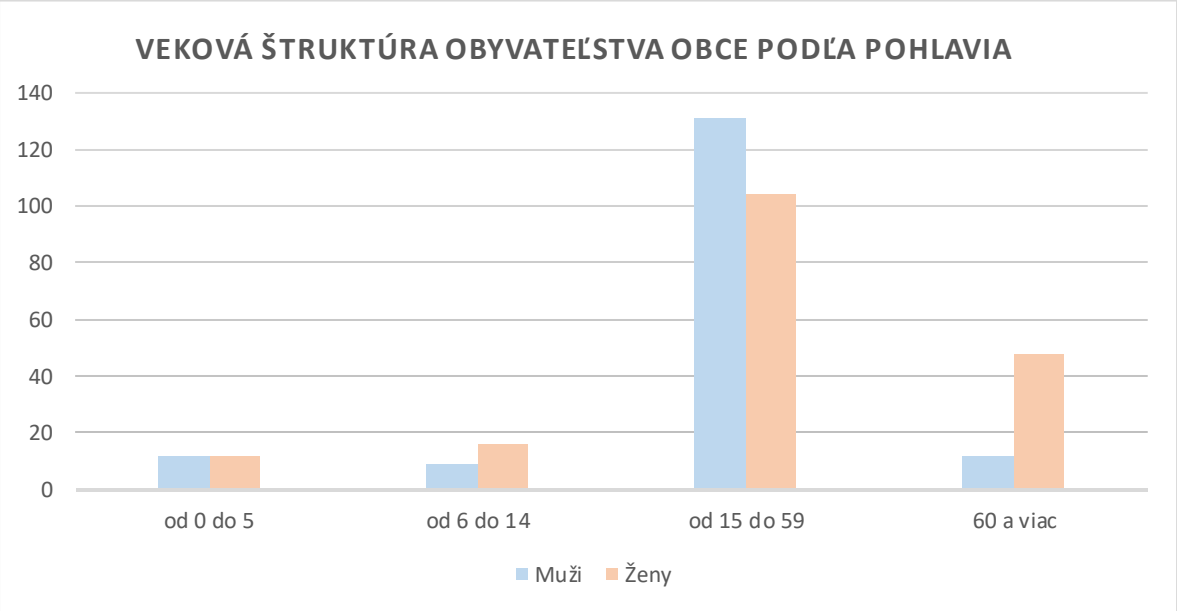

Zdroj: vlastné spracovanie

Z grafu jednoznačne vyplýva, že najpočetnejšiu skupinu tvoria obyvatelia v produktívnom veku, v prevažujúcom pomere mužov.

1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva obce

Pod národnostnou štruktúrou obyvateľstva rozumieme dobrovoľnú príslušnosť osoby k určitému národu, národnostnej alebo etnickej skupine.

Tab.č.7: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	141	147	288
Ukrajinská	0	1	1
Česká	0	1	1
Nezistená	23	23	46
Spolu	164	172	336

Zdroj: SODB 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%FDchodn%E9%20Slovensko/Ko%9Aick%FD%20kraj/Okres%20Sobrance/Ni%9en%e9%20Nemeck%e9/TAB.%20115%20Obyvate%bestvo%20pod%bea%20pohlavia%20a%20n%e1rodnosti.xls

Graf č.6: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce

Zdroj: vlastné spracovanie

Z hľadiska národnostnej štruktúry je obyvateľstvo obce značne homogenizované, výrazná časť obyvateľov sa hlási samozrejme k národnosti slovenskej.

Tab.č.8: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	99	85	184
Gréckokatolícka cirkev	24	43	67
Pravoslávna cirkev	1	0	1
Reformovaná kresťanská cirkev	8	12	20
Bez vyznania	5	6	11
Nezistené	27	26	53
Spolu	164	172	336

Zdroj: SODB 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%FDchodn%E9%20Slovensko/Ko%9Aick%FD%20kraj/Okres%20Sobrance/Ni%9en%e9%20Nemeck%e9/TAB.%20118%20Obyvate%bestvo%20pod%bea%20pohlavia%20a%20n%e1bo%9eensk%e9ho%20vyznania.xls

1.2.5 Bývanie

Obec Nižné Nemecké má ulicovú skupinovú zástavbu. Obytnú zástavbu tvoria 1 - 2 podlažné rodinné domy. Občianska vybavenosť je koncentrovaná v centrálnej časti obce.

1.2.6 Zamestnanosť

Na základe údajov Štatistického úradu SR má miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance klesajúci charakter. Ku koncu roka 2017 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance 12,93%. Relatívne priaznivá je situácia vo vekovej štruktúre obyvateľstva produktívneho veku, pretože tvorí viac ako polovicu celkového počtu obyvateľov. Ľudský potenciál obce pre ďalší rozvoj je možno využiť len v širšom rámci. Priamo v obci a v mikroregióne je nedostatok pracovných príležitostí.

Tab.č.9: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evid. nezam. (v%)	21,32	20,91	18,40	16,45	12,93

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/Miera%20evidovanej%20nezamestnanosti%20%5Bpr3108rr%5D

Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance

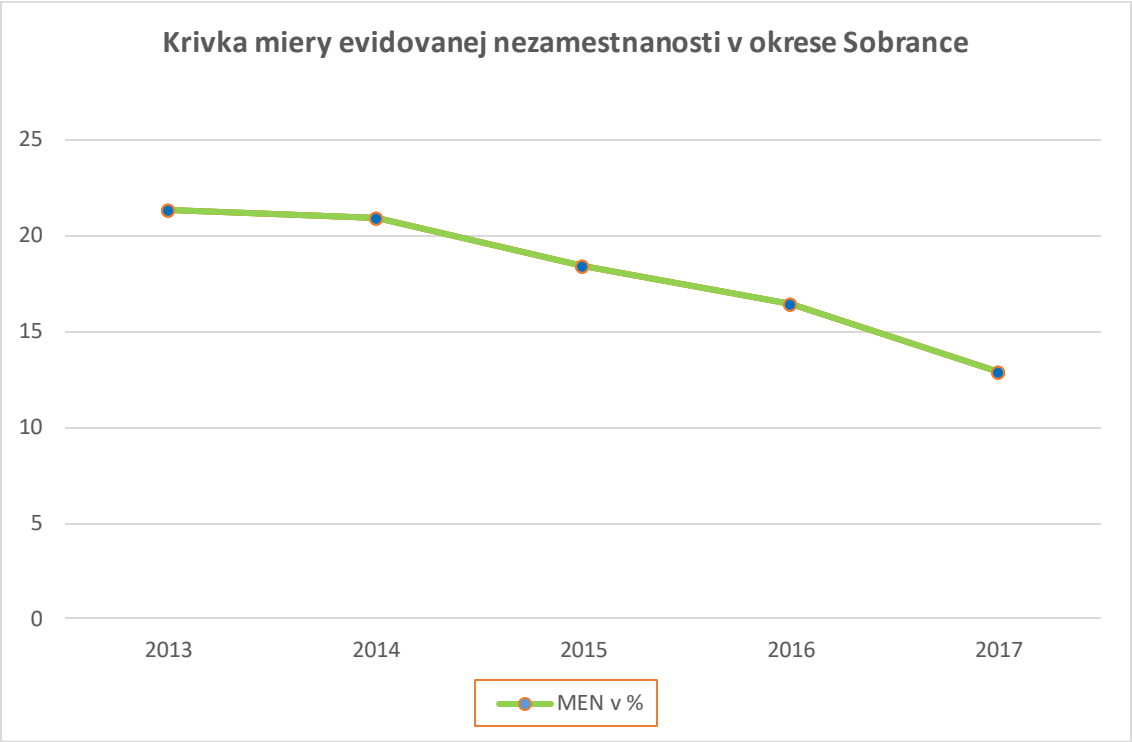

Zdroj: vlastné spracovanie

Klesajúca miera evidovanej nezamestnanosti reálne nereflektuje mieru reálnej nezamestnanosti, jedná sa o mieru nezamestnanosti evidovaných uchádzačov o zamestnanie, pričom je nutné vziať do úvahy obyvateľov, ktorí sú nezamestnaní a nie sú z rôznych dôvodov evidovaní na ÚPSVaR. Medzi nezamestnanými výrazne prevládajú dlhodobo nezamestnaní. Neodmysliteľný vplyv na vývoj nezamestnanosti má vzdelanostná úroveň obyvateľov, ktorá je premietnutá v nasledujúcom grafe. V súčasnosti obec nemá výrazne aktívne skupiny obyvateľov, ktoré by presadzovali svoje podnety a aktívne sa zapájali do rozvoja obce. Obec sa snaží o svoj celkový rozvoj v rámci svojich možností. Vychádza z posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov z roku 2011.

Na základe „Prognózy vývoja obyvateľov v okresoch SR do roku 2035“ môžeme očakávať pre navrhované obdobie územného plánu - rok 2035 nárast poproduktívnej zložky populácie. Podľa už spomenutej prognózy za okres Sobrance v roku 2015 bol prognózovaný nárast celkových úbytkov obyvateľstva - 3,27, v roku 2035 to bude – 5,07 obyvateľov (na 1000 obyv.). Priemerný vek bol v roku 2015 stanovený na 40,05, v roku 2035 sa zvýši na 44,79 rokov, čo je nárast o 11,8%. Okres Sobrance bude patriť medzi najstaršie okresy na východnom Slovensku s najväčším úbytkom obyvateľstva. Z hľadiska migrácie sa podľa spomínanej prognózy budú obyvatelia tohto okresu sťahovať najmä do okresov západného Slovenska, pričom tieto pomerne výrazné hrubé migračné toky nebudú kompenzované protismerným migračným pohybom. Priaznivý vývoj zamestnanosti v obci nemožno predpokladať, ten bude závisieť od ponuky pracovných príležitosti v okresnom meste Sobrance, ako aj výraznejšími investičnými aktivitami v rámci okresu a cezhraničnej spolupráce.

Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce

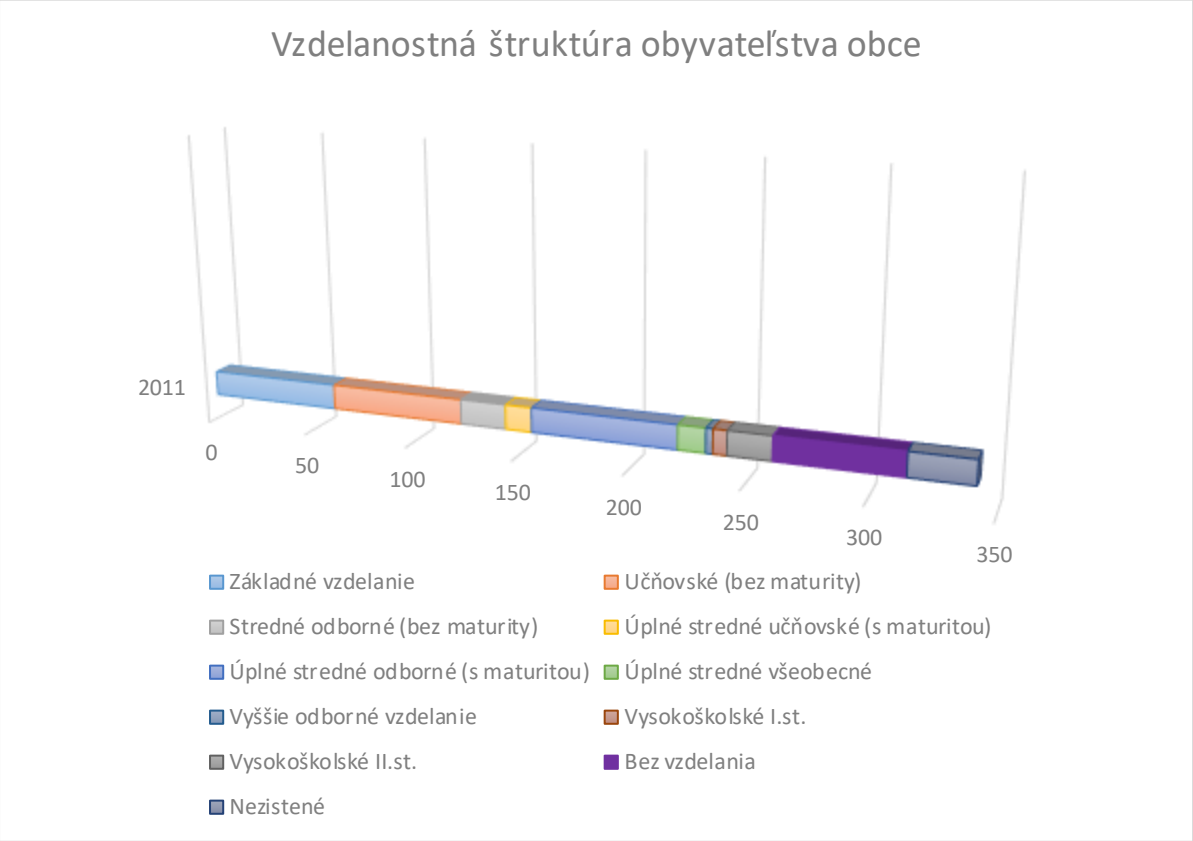

Zdroj: vlastné spracovanie na základe SOBD 2011, https://census2011.statistics.sk/SR/V%FDchodn%E9%20Slovensko/Ko%9Aick%FD%20kraj/Okres%20Sobrance/Ni%9en%e9%20Nemeck%e9/TAB.%20117%20Obyvate%bestvo%20pod%bea%20pohlavia%20a%20stup%f2a%20najvy%9a%9aieho%20dosiahnut%e9ho%20vzdelania.xls

Vzdelanie obyvateľov úzko súvisí so schopnosťami a zručnosťami uplatniť sa na trhu práce. Mimo väčších miest, v regiónoch kde prevažujú menšie obce je vzdelanostná úroveň obyvateľov tradične nižšia, čo prináša riziko vyššej nezamestnanosti. Naopak vyššie vzdelanie obyvateľov prináša vyššie využitie ekonomického potenciálu obce. V obci celkovo prevažujú obyvatelia v aktívnom veku s učňovským vzdelaním bez maturity, trochu menej početná je skupina obyvateľov so stredným odborným vzdelaním s maturitou. Podiel vysokoškolsky vzdelaných ľudí nie je zanedbateľný a zodpovedá vzdelanostným potrebám regiónu. Zo vzdelanostnej štruktúry obyvateľov obce vyplýva, že obyvatelia zruční v poľnohospodárstve sú silným potenciálom obce. Záujem obyvateľov vzdelávať sa prioritne v odbornom školstve rôznej úrovne zodpovedá aj pracovným možnostiam a ponuke trhu práce v regióne a jeho blízkom okolí.

Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry je predpokladom vyššej kvality vzdelávania a vyššej miery vzdelanosti obyvateľstva na danom území. Vzdelanejšie obyvateľstvo významnejšie prispieva k ekonomickému rastu a k rastu životnej úrovne. Vzdelanostnú úroveň a schopnosť uplatnenia na trhu práce je možné ovplyvniť cielenými rekvalifikačnými programami. Využitím prostriedkov z fondov dôjde k zlepšeniu situácie

všetkých nezamestnaných obyvateľov obce. Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov. Cieľom ESF je podpora zamestnanosti v EÚ. Napomáha pripravenosti zamestnancom a firmám v rámci členských štátov EÚ čeliť novým, globálnym výzvam. Je kľúčovým prvkom stratégie EÚ týkajúcej sa rastu a zamestnanosti pri zameranej na skvalitnenie života občanov EÚ poskytnutím lepších kvalifikácií a lepších vyhliadok na zamestnanie. Financovanie je rozdeľované medzi členské štáty a regióny, a to hlavne medzi tie, ktorých hospodársky vývoj postupuje pomalšie.

Financovanie a ciele na obdobie rokov 2014 – 2020

V tomto období ESF poskytne približne **80 miliárd** EUR (v bežných cenách), ktorých cieľom je:

- *zabezpečiť odbornú prípravu ľudí a pomoc pri ich opätovnom zamestnaní,*
- *podporiť sociálne začlenenie,*
- *zlepšiť úroveň vzdelávania a odbornej prípravy,*
- *zlepšiť kvalitu verejných služieb.*

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva. Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne. Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne. Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod.

V súvislosti s rozvojom hospodárstva SR v budúcnosti možno očakávať migráciu obyvateľstva z vidieka do miest. S ekonomickou aktivitou obyvateľstva úzko súvisí pohyb za prácou. Pohyb za prácou mimo obec, trvalého bydliska je jedným z faktorov vyrovnávajúcich zdroje a potreby pracovných síl a je podmienený prioritne, rozsahom a štruktúrou poskytovaných v mieste bydliska. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na sídelný útvar okresných miest Michalovce a Sobrance.

Väčšina obyvateľstva sa v minulosti zaoberala poľnohospodárstvom a povozníctvom. V minulosti boli v obci aj stolárske dielne. V súčasnej dobe je zamestnanie obyvateľstva rôzne a

je odzrkadlením ponuky pracovných príležitosti na trhu práce. Občania pracujú v stavebníctve, priemysle, zdravotníctve, školstve, verejnej správe, doprave. Časť obyvateľstva využíva príležitostné pracovné ponuky doma a v zahraničí. V obci je vysoká nezamestnanosť nakoľko až 40% ekonomicky aktívneho obyvateľstva je nezamestnaná, alebo pracuje len krátkodobo. Na území obce boli v minulosti hlavnými zamestnávateľmi poľnohospodárske družstvo resp. Štátny majetok a prevádzka Novexu-združenej výroby, ktorí zamestnávali väčšinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Po roku 1990 však títo zamestnávatelia postupne svoju činnosť obmedzili resp. zanikli. Dnes nie je v obci žiadna výrobná prevádzka. Firmy na území obce sú len obchodného zamerania. Občania obce sú nútení dochádzať za prácou do okresného mesta, Michaloviec, Košíc, Bratislavy a veľmi často do zahraničia, Česka, Nemecka, Veľkej Británie a USA.

1.3 Analýza sociálnej infraštruktúry

Služby

Kapacita občianskej vybavenosti v obci je nízka. Obec je v blízkosti štátnej hranice s Ukrajinou. Vzhľadom na veľkosť a polohu obce je občianska vybavenosť na nízkej úrovni. Funkciu strediska miestneho významu plní obec Krčava.

V 80-tych rokoch bola v obci vybudovaná nová budova Jednoty-SD, v ktorej bola predajňa potravín a pohostinstvo. V súčasnej dobe je budova opustená a chátra. Potraviny a pohostinské služby zabezpečuje súkromný podnikateľ. Ostatné služby pre občanov v obci nie sú. V minulosti boli v obci aktívni stolári p. Tokár, Šikula, Bodák a obec mala pridruženú výrobu stolárstvo a nákladnú dopravu.

Kultúra a šport

Obec má vlastný Kultúrny dom. Kultúrny dom je využívaný občanmi na rôzne akcie, svadby, kary, tanečné zábavy a diskotéky. V roku 2010-2011 prešla celá budova modernou rekonštrukciou. V obci je zachovaná knižnica, ktorá sa každoročne dopĺňa o nové knihy, ale zo strany občanov je v súčasnej dobe malý záujem o čítanie kníh.

V oblasti športu bol tak ako na väčšine dedín doménou futbal. V rokoch 1970-1980 bol futbal v obci na výslní. Hrala sa okresná súťaž a celá dedina žila futbalom. Dodnes sa spomína na mužstvo, ktoré dostalo názov "Ajax". Aj napriek snahe v neskoršom období nepodarilo sa v obci nadviazať na toto obdobie a futbal v obci zanikol. Na slávne časy sa však nezabúda a v roku 2001 sa uskutočnil spomienkový zápas bývalých hráčov. Z ostatných možností športového vyžitia je občanom k dispozícii stále futbalové ihrisko, mládež si môžu zahrať volejbal a v zimnom období je hokej na provizórnej ľadovej ploche a stolný tenis v Kultúrnom dome. Tradíciou bol Novoročný stolnotenisový turnaj. Okrem toho sa pravidelne organizuje futbalové stretnutie počas Odpustovej slávnosti v obci. Tradične na záver roka obec organizuje novoročný prípitok s ohňostrojom a diskotékou.

Cirkev

Prvá zmienka o miestnom katolíckom farárovi a kostole je z roku 1452. Okolo roku 1589 v ňom pôsobil protestantský kazateľ. Nový rímsko-katolícky kostol bol postavený v roku 1969 a bol zasvätený „Návšteve Panny Márie“, konsekrovaný bol 15.3.1998 . Kostol slúži veriacim rímsko-katolíckeho a grécko-katolíckeho vierovyznania.

Obec patrí do rímskokatolíckej farnosti Jenkovce spolu s obcami Bežovce, Krčava, Husák, Sejkov, Vyšné Nemecké, Tašuľa, Kristy a Záhor a gréckokatolíckej farnosti Vyšné Nemecké. Podľa výsledkov sčítania ľudu v roku 2011 sa k rímskokatolíckemu vierovyznaniu hlásilo 222 obyvateľov.

Obec má Dom smútku a 2 cintoríny.

Obr. č.3 Rímskokatolícky kostol

Zdroj: http://www.rkcniznenemecke.weblahko.sk/Historia.html

Pamiatky

Budova školy bola postavená pôvodne ako rodinné sídlo v roku 1852. Škola bola v tejto budove zriadená v roku 1872. Zriaďovateľom školy bola cirkev. V roku 1874 prešla škola z cirkvi na štát. Vyučovacím jazykom bola slovenčina, pričom sa samostatne vyučoval maďarský jazyk. V období po roku 1918 vyučovali na škole učitelia p. Farkaš, p. Berényi. Do roku 1945

sa vyučovalo v ročníkoch 1-8. Neskôr deti prešli do školy v Jenkovciach. Od roku 1977 chodia deti do základnej školy v Krčave vzdialenej 6 km. Materská škola v obci nie je zriadená. Deti predškolského veku navštevujú materské školy v Jenkovciach a Krčave.

V obci Nižné Nemecké sa nachádza klasicistická **kúria** zo začiatku 19.storočia. Významnou je minerálna studňa **Kyselka.**

Významné osobnosti

Najznámejším rodákom bol RNDr. Ján Michalko, CSc. (1921-1999), významný slovenský botanik. Narodil sa 4. júna 1921. Do základnej školy chodil v rodnej obci. Gymnázium absolvoval v Užhorode a v Michalovciach. V rokoch 1945-1949 vyštudoval PRF UK v Bratislave. Po získaní titulu RNDr. pracoval na katedre botaniky PrF UK v Bratislave. Od roku 1953 pracoval ako vedúci pracovník v SAV. Bol autorom a spoluautorom významných geobotanických publikácií. Bol prezidentom Slovenskej botanickej spoločnosti.

Obr. č. 4 RNDr. Ján Michalko, CSc.

Zdroj: http://www.niznenemecke.weblahko.sk/Historia-obce.html

Samospráva

Súčasnú samosprávu, verejnú správu a administratívu reprezentuje Obecný úrad Nižné Nemecké. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce. Zabezpečuje organizačné a administratívne záležitosti obecného zastupiteľstva a starostu obce.

Príslušnosť obyvateľov k úradom špecializovanej štátnej správy:

- Matričný úrad – Krčava
- Stavebný úrad – Sobrance
- Daňový úrad – Sobrance
- Obvodné oddelenie policajného zboru – Sobrance
- Okresný súd – Michalovce
- Okresné riaditeľstvo Hasičského a záchranného zboru – Michalovce
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – Sobrance
- Katastrálny úrad – Sobrance
- Okresný úrad – Sobrance

1.4 Ekonomické spravovanie obce

Príjmovou súčasťou rozpočtu obce sú bežné a kapitálové príjmy obce. Opačnou stranou rozpočtu sú výdavky, ktoré sa rovnako členia na bežné a kapitálové. Bežné výdavky slúžia predovšetkým na chod obecného úradu, na zabezpečenie základných prevádzkových potrieb obce a splatenie prípadných úverov. Kapitálové výdavky sa využívajú na financovanie investičných zámerov obce. S decentralizáciou verejnej správy a teda aj nárastom rozsahu kompetencií obcí by mal automaticky súvisieť aj adekvátny nárast objemu finančných prostriedkov na ich krytie. Kompetencie vykonávané v prenesenom okruhu štátnej správy sú v rozpočte obcí financované prostredníctvom dotácií. Na financovanie originálnych kompetencií sú určené predovšetkým príjmy z podielových a miestnych daní. Obec si výšku daňovej sadzby stanovuje sama.

1.5 Analýza cestnej infraštruktúry

Dopravnú funkciu reprezentuje cesta I/50 (Košice – Vyšné Nemecké (štátna hranica s Ukrajinskou republikou), ktorá prebieha ťažiskom územia v západovýchodnom smere. Do tejto cesty ústia aj prípojné cesty III. č.050 241 Tibava- Petrovce a č. 050 244 Vyšné Nemecké – Husák. Cesta I. triedy č. 500 patrí medzi nadregionálne cestné dopravné ťahy celoštátneho a medzinárodného významu. Tvorí súčasť tzv. Európskej cesty E 50 pre medzinárodnú diaľkovú dopravu SR v smere východ- západ.

Obr.č.5: Cestná sieť v okolí obce

Zdroj: https://www.cdb.sk/Files/Galleries/mapyokresov/sobrance.jpg?w=1300

Autobusovú hromadnú dopravu v regióne zabezpečuje SAD Michalovce, a.s. na základe zmluvy o výkone vo verejnom záujme v pravidelnej autobusovej doprave. Hlavnými dopravnými uzlami v riešenom regióne sú Michalovce a Sobrance. Vzhľadom na súčasné osídlenie obce sú autobusové spojenia z kapacitného, ale aj časového hľadiska na postačujúcej úrovni.

Obcou Nižné Nemecké neprechádza železničná trať, najbližšia železničná stanica je v Michalovciach. Najbližšou železničnou stanicou medzinárodného významu je železničná stanica Košice. Košice sú dôležitým železničným uzlom, prechádzajú ním medzinárodné a IC trate v smere východ-západ a sever-juh.

Z hľadiska letiskovej dopravy sú najbližšie letiská v Užhorode, Ukrajina a v Košiciach. Obe sú medzinárodné letiská.

1.6 Technická infraštruktúra

Voda

V obci je vybudovaný verejný vodovod. Mnoho domácností využíva aj studne.

Siete

Splašková kanalizácia v obci nie je vybudovaná. Zástavba je vybavená žumpami. Ich obsah sa periodicky vyváža.

Obec je celá plne plynofikovaná a elektrifikovaná.

Dodávka zemného plynu je zabezpečená z jestvujúcich regulačných staníc. Zásobovanie teplom je na báze plynu alebo tuhého paliva.

V obci sa nachádza fotovoltaická elektráreň.

Ostatné

V obci je vybudovaná optická sieť, ktorú prevádzkuje spoločnosť Lekos. Rozvod internetu je riešený individuálne.

Príjem televízneho a rozhlasové vysielača Dubník je na prevažnej časti územia obce dobrý. Príjem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén.

Obecný rozhlas

Rozvod miestneho rozhlasu v obci je prevedený káblovými rozvodmi, reproduktory sú inštalované na stožiaroch, ústredňa rozhlasu je situovaná v budove obecného úradu.

1.7 Analýza životného prostredia

Pod pojmom životné prostredie rozumieme všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú najmä:

neživé (anorganické) zložky:

- ovzdušie (atmosféra)
- voda (hydrosféra)
- horniny (litosféra)
- pôda (pedosféra)

živé (organické) zložky:

- organizmy (biosféra).

Z hľadiska ochrany životného prostredia môžeme skonštatovať, že životné prostredie v obci je v uspokojujúcom stave. Primerané podmienky sú v oblasti hluku, pôdy, vody a ovzdušia. Zdrojmi potenciálneho znečisťovania nevybudovaná verejná kanalizácia, čistota podzemných vôd. Ďalším znečistením je spaľovanie tuhých palív v domácnostiach a exhaláty z dopravy. Objekty rodinných domov a vybavenosti, ležia v pásme pod úrovňou hladiny hluku.

1.7.1 Geologický vývoj

Kvartérny pokryv predstavuje základné črty geologického litologického a petrografického charakteru pôdotvorného substrátu, - základné pôdne typy sú spracované podľa najnovšieho morfogenetického klasifikačného systému pôd. Reliéf a klimatické pomery zároveň informujú o zonálnych (bioklimatických) pomeroch, kvartérny pokryv a pôdy aj o azonálnych pomeroch územia.

Obr.č.6: Kvartérny pokryv územia obce

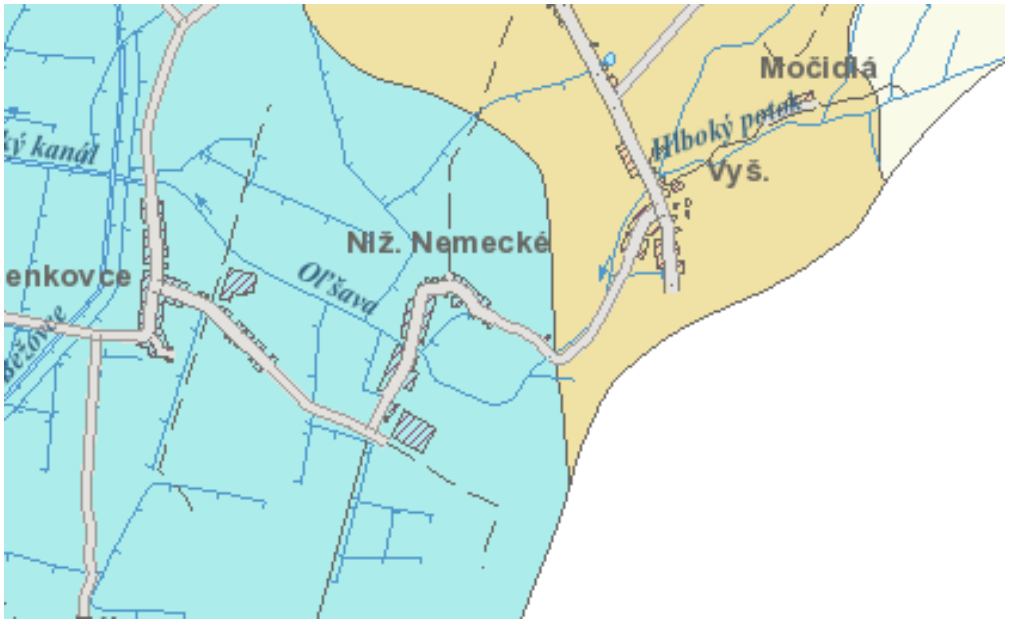

Zdroj: http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/

Na obrázku svetlomodrá farba znázorňuje fluviálne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív, bledoružová farba znázorňuje eolické sedimenty, spraše a piesčité spraše, vápnité sprašovité a nevápnité sprašové hliny. Hnedou farbou sú vyobrazené eolické sedimenty, najmä spraše a piesčité spraše, vápnité sprašovité a nevápnité sprašové hliny. Bledá farba znázorňuje bližšie geneticky nerozlíšené sedimenty, teda nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených svahovín a sutín.

Geologicko-tektonická stavba a prejavy neotektonických /v období sarmat – kvartér/ pohybov v území majú veľký vplyv na seizmicitu územia. Záujmové územie obce je porušené zlomovými systémami. Za potenciálne seizmický aktívne zlomy možno považovať Vihorlatský zlom. Hĺbka ohnísk zemetrasení je 3-13 km, magnitúda 5,01 – 5,7. Podľa pril. A/2 STN 73 0036 riešené územie, ktoré sa nachádza severne od seizmickej línie Vranov – Michalovce – Vyšné Nemecké, leží v oblasti s maximálnou seizmicitou do 6 st. stupnice MSK64.

Nasledujúci obrázok znázorňuje inžiniersko-geologickú rajonizáciu vypracovanú na základe genézy a litologickej povahy hornín. Vyčlenené časti rajonizácie umožňujú na danej úrovni podrobnosti stanoviť vhodnosť horninového prostredia z hľadiska rôznych spôsobov hospodárskeho využívania prostredia.

Obr.č.7: Inžiniersko-geologická rajonizácia obce

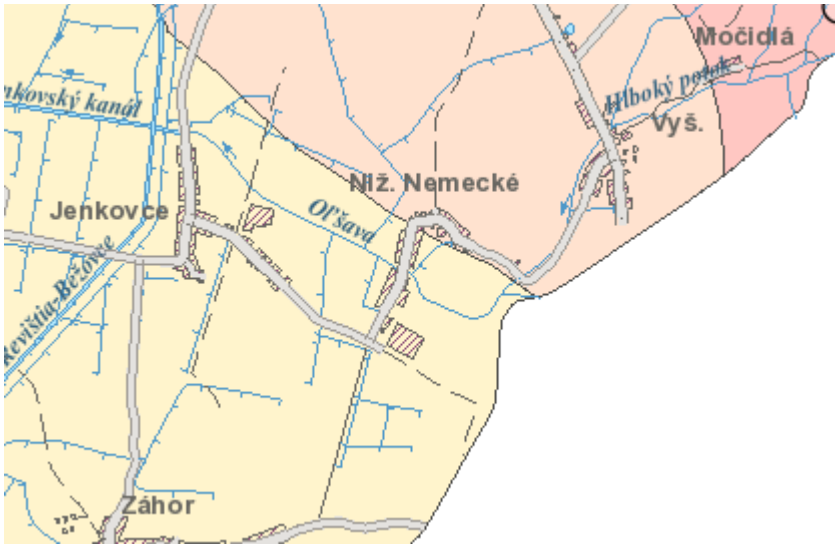

Zdroj: http://apl.geology.sk/atlaskrajiny/

Na obrázku je svetloružovou farbou znázornený rajón sprašových sedimentov, bledooranžovou farbou deluviálne sedimenty a údolné riečne náplavy, tmavoružová znázorňuje rajón efuzívnych hornín.

1.7.2 Hydrogeologické pomery

Katastrálne územie obce je bohaté na vodné toky a svojou zložitosťou plne zodpovedá konfigurácii terénu. Riešené územie spadá do úmoria Čierneho mora a je odvodňované povodím Tisy, do ktorého patrí i sústava Bodrogu. Doliny sú bez výrazných riečnych nív. Riečna sieť je stromovitá. Nápadným znakom reliéfu sú ostré erózne zárezy v pramenných častiach tokov a jarky svedčiace o vlne spätnej erózie vplyvom tektonického zdvihu územia. V katastrálnom území obce Nižné Nemecké tečie vodný tok Oľšava. Vodstvo predmetného

územia a jeho okolia (Zemplín) tvoria početné rieky, vodné kanály, nádrže, rybníky, jazerá, podzemná voda a minerálne pramene. Zemplín je typickým príkladom vejárovitej riečnej siete.

1.7.3 Pôdne pomery

V záujmovom katastrálnom území obce prevládajú pôdy s tenkým svetlým humusovým horizontom, pod ktorým je vylúhovaný eluviálny horizont. Vývoj pôd, okrem iných činiteľov, závisí najmä od pôdotvorného substrátu, expozície svahu, jeho sklonu, klímy, vodného režimu, atď. Vzhľadom na svoj potenciál (typologicko-produkčné kategórie) ide v rámci záujmového územia celkovo o stredne až menej produkčné pôdy, čo sa prejavuje aj v ich reálnom využívaní: na alúviu potokov a na málo sklonitom predhorí Vihorlatu zväčša ako orné pôdy, smerom k lesným komplexom pohoria sa zvyšuje zastúpenie trvalých trávnych porastov.

Tab. č.10: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2018

Celková výmera územia obce	7 251 222 m2
Poľnohospodárska pôda spolu	6 715 771 m2
Orná pôda	3 605 600 m2
Vinice	1 582 m2
Záhrady	509 706 m2
Ovocný sad	21 916 m2
Trvalé trávnaté porasty	2 576 967 m2
Nepoľnohospodárska pôda spolu	535 451 m2
Vodná plocha	162 605 m2
Zastavaná plocha a nádvoria	332 824 m2
Ostatná plocha	40 022 m2

Zdroj: ŠÚ SR, http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pl5001rr/V%C3%BDmera%20%C3%BAzemia,%20vyu%C5%BEitie%20p%C3%B4dy%20%5Bpl5001rr%5D

1.7.4 Ovzdušie

Ovzdušie je jednou zo základných zložiek životného prostredia. Kvalita je daná emisnými pomermi a rozptylovými podmienkami. Podmienky na rozptyl v ovzduší sa menia nielen v priebehu roka, sú závislé od klimatických podmienok a meteorologickej situácie. Z pohľadu kvality ovzdušia sa sleduje emisná a imisná situácia. Emisiou je každé priame, alebo nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. Imisiou sa rozumie zmes škodlivín nachádzajúcich sa vo voľnom ovzduší. Imisie sa sledujú prostredníctvom automatických monitorovacích staníc (AMS). V najviac znečistených oblastiach kraja sú umiestnené 4 AMS (ide o prekročenie najmä PM10 (prachové častice). Emisiou sa rozumie každé priame alebo

nepriame vypustenie znečisťujúcej látky do ovzdušia. K základným znečisťujúcim a vybraným znečisťujúcim látkam ovzdušia sa zaraďujú tuhé znečisťujúce látky (TZL), oxidy síry vyjadrené ako oxid siričitý (SO2), oxidy dusíka (NOx), oxid uhoľnatý (CO), pachové látky, organické látky (napr. NM VOC), ktoré sú v odpadových plynoch v plynovej fáze vyjadrené ako celkový organický uhlík a dibenzodioxíny a dibenzofurány.

Významným znečisťovateľom je automobilová doprava. Nárast intenzity cestnej dopravy spôsobuje zvyšovanie celoplošnej zaťaženosti miestnych komunikácií a zvyšuje množstvo emisií z výfukových plynov a sekundárnu prašnosť.

Najvýznamnejšími faktormi negatívne ovplyvňujúcimi životné prostredie riešeného územia okrem vyššie uvedeného sú najmä:

- chýbajúca kanalizácia s čistiarňou odpadových vôd,
- automobilová doprava v blízkosti hranice s Ukrajinou.

1.7.5 Odpad

Odpadové hospodárstvo Slovenskej republiky je v súčasnosti ešte zabezpečované podľa zákona č. 223/2001 Z.z.. o odpadoch, o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákona NR SR č. 327/1996 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov a zákona č. 529/2002 Z.z.. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Odpad z obcí je tvorený prevažne odpadom vyprodukovaným z domácností a ďalším odpadom podobným domovému odpadu z prevádzok v obciach. Významný podiel produkovaného odpadu predstavuje odpad z verejných priestranstiev. Koncepcia odpadového hospodárstva obcí vychádza zo všeobecných zámerov Programu odpadového hospodárstva Slovenskej republiky, ako základného dokumentu pre riadenie odpadového hospodárstva a následných koncepčných materiálov na nižších úrovniach riadenia. Z hľadiska systému zberu komunálneho odpadu je v obciach využívaný typ zberu komunálneho odpadu do individuálnych s následným zvozom. Periodicita zvozu TKO je každé dva týždne a ostatné podľa harmonogramu.

V obci je realizovaný systém zberu komunálneho odpadu do zberných nádob. Likvidácia odpadu v obci je zabezpečená vývozom tuhého komunálneho odpadu.

Biologicky rozložiteľný odpad zhodnocujú obyvatelia individuálne kompostovaním.

Zber a likvidáciu odpadu zabezpečuje spoločnosť FÚRA, s.r.o. so sídlom v Rozhanovciach. V obci je zavedený aj separovaný zber odpadu podľa určeného harmonogramu.

1.7.6 Ochrana životného prostredia

Cieľom je za podpory všetkých obcí udržať a naďalej zlepšovať životné prostredie v súlade s Územným systémom ekologickej stability (ÚSES). Ochrana prírody a krajiny zaberá široký okruh otázok, ktorými sa dnes zaoberá veľa odborníkov. Cieľ ochrany prírody a krajiny spočíva v predchádzaní, obmedzovaní, resp. odstraňovaní zásahov, ktoré ohrozujú, poškodzujú a ničia podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, estetický vzhľad krajiny a znižujú jej ekologickú stabilitu.

Riešené územie je zaradené do fytogeografickej oblasti západokarpatskej flóry, obvod predkarpatskej flóry, okresu Vihorlatské vrchy a južná časť okresu Sobrance do oblasti panónskej flóry, obvodu eupanónskej flóry, okresu Východoslovenská nížina. Potenciálna prirodzená vegetácia je výrazom súčasného ekologického potenciálu krajiny. Zobrazuje prirodzené rastlinstvo, ktoré by sa v budúcnosti postupne vytvorilo, keby človek prestal vegetačný kryt svojou činnosťou ovplyvňovať.

V záujmovom území je možné identifikovať nasledovné:

Bukové a jedľovo - bukové lesy kvetnaté - zahrňuje bukové a zmiešané jedľovo - bukové lesy na hornej hranici podhorského stupňa a v horkom stupni na všetkých geologických podložiach s výbornými hlbokými štruktúrnymi, intenzívne prehumóznenými, trvalo čerstvými pôdami a s bohatým, obyčajne viacvrstvovým bylinným podrastom. V stromovom poschodí výrazne prevláda buk lesný. Rovnocennou drevinou je jedľa biela. Objavuje sa aj dub zimný, hrab obyčajný, brest horský, jaseň štíhly, lipa malolistá a zriedkavo smrek obyčajný.

Dubovo - hrabové lesy karpatské - porasty duba zimného a hrabu, najčastejšie s prímesou buka, menej ďalších drevín. Na spomínanom území je možné identifikovať druhy troch základných živočíšnych spoločenstiev.

Živočíšne spoločenstvo polí a lúk reprezentujú najmä druhy, ktoré pôvodne obývali stepi. Oproti pôvodnému prostrediu však dochádza k striedaniu kultúr a silným zásahom človeka. Je to predovšetkým chemizácia poľnohospodárskej výroby, vyrušovanie, ohrozovanie a priame mechanické ničenie živočíchov pri poľnohospodárskych prácach. Živočíchy najmä: jarabica poľná, prepelica poľná, bažant poľovný. Z hlodavcov sú typické zajac poľný, chrček roľný.

Živočíšne spoločenstvo vôd, močiarov a brehov predstavuje veľa druhov, ktoré buď celý svoj život a ontologický vývoj prežívajú vo vode (ryby, žaby) alebo opúšťajú vodné prostredie len v dospelosti (mlok) a veľa ďalších využíva vodné prostredie a jeho okolie na získavanie potravy, hniezdenie (kačice, volavky).

Živočíšne spoločenstvo ľudských sídlisk predstavuje skupinu živočíchov, ktoré pôvodne žili v iných podmienkach a prispôsobili sa človeku, jeho zariadeniam a aktivitám. Je možné ich zaradiť do troch základných skupín:

- živočíchy, ktoré u človeka a v jeho hospodárstve hľadajú predovšetkým potravu (myš domová, potkan obyčajný),

- živočíchy, ktoré vyhľadávajú ľudské obydlia a hospodárske budovy predovšetkým ako hniezdiská (lastovička obyčajná, bocian biely),

- živočíchy, ktoré sa špeciálne neviažu ani na výživu a ani na hniezdenie, ale vyskytujú sa v budovách a okolí (užovka obyčajná, jež obyčajný).

Blízke chránené územia:

- *Územie svetového prírodného dedičstva UNESCO* – Karpatské bukové pralesy,

- *Územia európskeho významu:* Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy – 1. stupeň,

- *Chránené územia národnej siete chránených území:* Chránená krajinná oblasť Vihorlat – 2. stupeň, Národná prírodná rezervácia Jovsianska hrabina – 5. stupeň.

- *Chránená vodohospodárska oblasť* Vihorlat – 2. stupeň.

Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hlavným pozitívom ovplyvňujúcim životné prostredie je masív pohoria Vihorlat a vodná plocha Zemplínskej šíravy, kladný vplyv majú miestne biocentrá. Je tvorené lúčnym spoločenstvom - pasienky sprevádzané roztrúsenou zeleňou s ojedinelým výskytom samostatnej, alebo skupinovej krovitej a stromovej vegetácie. Zo stromového spoločenstva hlavným druhom je dub, hrab s prímesou jelše, buka. Najvýraznejšia je tu vegetácia skoro na jar, keď na vlhkejších miestach masovo zakvitá bleduľa jarná. Po jej odkvitnutí hromadne nastupuje cesnak medvedí. Sú to dva najhlavnejšie aspektotvorné jarné druhy vlhkejších stanovíšť dubových hrabín. Okrem spomenutých druhov tu rastie ostrica rebienkatá, kosatec trávolisty, prilbica moldavská, svíb drieňový, klokoč peristý, a pod.

Pre udržanie a zvýšenie kvantitatívnej miery ekologickej stability a zabezpečenie rozmanitosti podmienok a foriem života v krajine, ako aj pre zachovanie, vytvorenie a udržanie optimálnej štruktúry v krajine a minimalizovanie negatívnych stretov medzi prvkami prírodného prostredia a antropogénnou činnosťou boli vymedzené genofondovo významné lokality, ktoré v danom širšie posudzovanom priestore predstavujú významné krajinné prvky:

V riešenom katastrálnom území na hlavných potokoch nachádzajú brehové porasty. Sú v celku málo narušené a plnia protieróznu funkciu ako aj funkciu miestnych biokoridorov. Cez celé územie viaže východoslovenská, obojstranná, severojužná migračná trasa hlavne avifauny európskeho významu. Migrácia územím má celoročný charakter. Okrem jarného a jesenného ťahu územím migrujú severské druhy aj v zimnom období. Charakter ťahu spočíva v dennom aj nočnom zosadení početných kŕdľov na plochy blízke vodným biotopom, ornú pôdu a trávne porasty. Podľa druhu migranta prelety sú nízko nad terénom – využívajú menší odpor vzduchu pre zemi. Podľa poveternostných pomerov sa tieto tiahnúce spoločenstvá zdržiavajú na území rôzne dlho. Iným typom migrácie územím je premiestňovanie druhov avifauny i vyšších stavovcov líniovými koridormi so vzrastlym porastom stromovej a krovitej etáže. Migrácia prebieha spojite. Na miestach prerušenia línie kopírujú druhy morfologické línie v

teréne. Takýmito sú hrádze, kanálové i cestné priekopy a existujúce komunikácie. Na základe podkladov a terénnych pozorovaní boli jednotlivé lokality zhodnotené z biologického hľadiska a z hľadiska stavu vegetácie a vybraných skupín živočíchov.

Faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hluk a vibrácie – jediným zdrojom hluku v intraviláne obce je hluk od motorových vozidiel. Objekty vybavenosti ležia v pásme pod úrovňou hladiny 55 dB(A). Podobne aj všetky novonavrhované rodinné domy, z hľadiska požiadavky na hlukové hygienické ochranné pásmo, budú vyhovovať aj vo výhľadovom období.

Ochrana pred povodňami

Ochrana územia proti veľkým vodám vyžaduje venovať zvýšenú pozornosť zachovaniu plnej projektovanej kapacity prietokových profilov v upravených úsekoch tokov, pravidelnú údržbu upravených úsekov korýt predovšetkým v zastavanom území obce - odstraňovanie nánosov splavenín z korýt, prirodzene sa vyskytujúcich drevín, kosenie trávnych porastov, údržba priečnych objektov. Opatrenia na ochranu pred povodňami je územie priľahlé k vodnému toku, zaplavované vyliatím vody z koryta vodného toku, vymedzené záplavovou čiarou najväčšej známej alebo navrhovanej úrovne vodného stavu. Rozsah inundačného územia určuje orgán štátnej vodnej správy na návrh správcu vodného toku. Ak inundačné územie nie je určené, vychádza sa z dostupných podkladov o pravdepodobnej hranici územia ohrozeného povodňami.

1.7.7 Cestovný ruch

Hoci sa okres riešeného územia vyznačuje množstvom prírodných krás, turistických zaujímavostí a neďaleko vzácnych minerálnych liečivých vôd, ktoré vytvárajú vhodné podmienky na rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky (blízkosť Vínnej cesty, CHKO Vihorlat, jazero Morské oko, Zemplínskej Šíravy, Vinianskeho jazera, Senných rybníkov, pramene v bývalých Sobraneckých kúpeľoch), turizmus nepatrí v súčasnosti medzi silne rozvinuté oblasti hospodárstva mikroregiónu. Cestovný ruch je na pomerne vysokej úrovni vzhľadom na to, že v obci Vyšné Nemecké je hraničný priechod

1.7.8 Slovensko-Ukrajinská hranica

Slovensko-ukrajinská hranica má dva cestné hraničné priechody – Vyšné Nemecké a Ubľa a jeden železničný priechod – Čierna nad Tisou. Hraničný priechod Ubľa – Malyj Bereznyj je určený pre cestnú osobnú dopravu a nákladnú dopravu do 3,5t.

2 ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA

Vonkajšie prostredie z pohľadu obce je formované na troch úrovniach:

1. európska legislatíva a stratégie;

2. štátna legislatíva a opatrenia vlády SR;

3. regionálne stratégie Vyššieho územného celku.

Na prvej, európskej úrovni, je smerodajná predovšetkým Stratégia „Európa 2020“, ktorou sa riadi filozofia a zameranie zdrojov z európskych štrukturálnych fondov pre obdobie 2014 –2020. Na základe tejto stratégie totiž musí Európska únia dodržiavať jednotný tematický prístup. Priority a ciele tejto stratégie premietla vláda SR do Partnerskej dohody na roky 2014-2020. Stratégia Európa 2020 má tri hlavné ciele:

1. Inteligentný rast (Inovácie, Vzdelávanie a Digitálna spoločnosť)

2. Udržateľný rast (Klíma, Energetika a Mobilita, Konkurencieschopnosť)

3. Inkluzívny rast (Zamestnanie a zručnosti, Boj proti chudobe)

Kľúčovými cieľovými hodnotami stratégie sú:

- **Zamestnanosť:** zvýšiť zamestnanosť obyvateľov vo veku 20-64 rokov, vrátane väčšieho zapojenia žien, starších a lepšieho začlenenia migrantov
- **Výskum a vývoj: zvýšiť investície do výskumu a vývoja a inovácií podnikov**
- **Zmena klímy a energetická udržateľnosť:** znížiť emisie skleníkových plynov o 20% v porovnaní s úrovňou z roku 1990, zvýšiť podiel OZE o 20% na konečnej spotrebe energie a zvýšiť energetickú účinnosť o 20%
- **Vzdelávanie:** znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky a zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30-34 rokov s vysokoškolským vzdelaním na 40%
- **Boj proti chudobe**: znížiť podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby 25%. Na druhej, štátnej úrovni je okrem platnej legislatívy (napr. v oblasti regionálneho rozvoja, zákon o obecnom zriadení a pod.) určujúca Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Tá obsahuje okrem iného aj stratégiu pre Trnavský samosprávny kraj.

Významným dokumentom je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja 2016-2022.

2.1 Väzby na strategické ciele KSK

Strategický cieľ č.1. Posilňovanie regionálnej identity zastavením vytláčania pracovnej sily z trhu práce

Špecifický cieľ č.1.3 Tvorba nových pracovných miest v oblasti kreatívneho priemyslu

Jedným z vnútorných rozvojových potenciálov regiónov je aj kreativita ľudských zdrojov, ktoré spolu s kultúrnymi zdrojmi tvoria súčasť tzv. kreatívnej ekonomiky. Kultúrny a kreatívny sektor má ako katalyzátor inovácií značný potenciál pre riešenie tvorby hospodárskeho rastu a ako sektor má významný podiel na zamestnanosti. Ak by sa nám podarilo vytvoriť prostredie podporujúce kreatívnych podnikateľov, môžeme pomocou inovácií rozvíjať novú generáciu produktov s vysokou pridanou hodnotou a služieb, ktoré zlepšia ekonomiku celého regiónu a zvýšia kvalitu života v Košickom kraji.

Špecifický cieľ č.1.4 Tvorba nových pracovných miest v oblasti logistického priemyslu

Logistika sa v súčasnosti stáva nástrojom získavania a udržania konkurenčnej výhody a v globalizovanom svete je kľúčovým prvkom pre zlepšenie ziskovosti podnikania. Medzi infraštruktúrou a logistikou existuje veľmi blízky vzťah.

Špecifický cieľ č.1.5 Tvorba nových pracovných miest v oblasti cestovného ruchu

Vidiecky cestovný ruch patrí vo svete k pomerne široko využívanému druhu cestovného ruchu. Aj napriek skutočnosti, že Slovensko má dobré podmienky na jeho rozvoj, v našich podmienkach je vidiecky cestovný ruch málo rozvinutý.

Strategický cieľ č.2 Posilňovanie regionálnej identity cestou rozvoja vidieka

Strategický cieľ č.3 Posilňovanie regionálnej identity hľadaním alternatív k trhu práce pre pracovnú silu, ktorá bola z trhu práce vytlačená

Špecifický cieľ 3.1 Podpora rozvoja komunitného spôsobu života

Strategický cieľ č. 4 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja občianskej spoločnosti

Špecifický cieľ č. 4.1 podpora rozvoja spoločenskej zodpovednosti podnikania

Špecifický cieľ č. 4.2 podpora zvyšovania občianskej participácie podporou združovania obyvateľov a vzniku záujmových skupín

Strategický cieľ č. 5 Posilňovanie regionálnej identity cestou podpory rozvoja sociálnych ľudských práv

Špecifický cieľ č. 5.1 skvalitňovanie poskytovania sociálnych služieb

Špecifický cieľ č. 5.2 zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva

Špecifický cieľ č. 5.3 skvalitnenie systému vzdelávania

Špecifický cieľ č. 5.4 riadená migrácia

Strategický cieľ č.7 Posilňovanie regionálnej identity rozvojom kultúrneho dedičstva

Špecifický cieľ č. 7.1 zachovanie kultúrneho dedičstva

2.2 STEEP analýza

Súčasťou analýzy vonkajšieho prostredia je tzv. analýza STEEP faktorov, ktorá sleduje vplyv faktorov v sociálnej, technologickej, ekonomickej, environmentálnej a politickej. Sú to rôzne faktory, ktoré pôsobia na vyššej ako miestnej úrovni, pričom majú vplyv na miestny rozvoj.

STEEP analýza - vplyv sociálnych, technologických, ekonomických, ekologických a politických faktorov vonkajšieho prostredia na rozvoj obce.

Formulár č. A 8 – STEEP analýza – analýza externého prostredia

Sociálnokultúrne	Technologické	Ekonomické	Environmentálne	Politickoprávne
Starnutie populácie	Zlepšuje sa prístup k informáciám, komunikačné možnosti medzi ľuďmi a inštitúciami sa menia	Dopady ekonomickej krízy	Priemysel je zdrojom znečistenia životného prostredia v celosvetovom meradle	Zhoršovanie podnikateľského prostredia v SR
Migrácia obyvateľov Slovenska za štúdiom a prácou do zahraničia	Zvýšenie technických možností domácej zábavy	Nárast vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaných ľudí bez uplatnenia	Zmena klímy - celkové oteplenie, extrémne zrážky, veterné smršte, extrémne teplé letné obdobia	EŠIF na roky 2014-2020
Nezamestnanosť	Kontakt samosprávy s obyvateľmi prostredníctvom technológií	Medziročný nárast HDP na 1 obyvateľa	Zdravotné dôsledky znečistenia sa prejavia najmä aj v prostredí regiónov znečistením vzduchu emisiami z priemyslu a dopravy, znečistením povrchových vôd a ostatných zložiek životného prostredia	Obyvatelia nemajú dôveru v inštitúcie Sociálna politika pre sociálne ohrozené skupiny: dôchodcovia, študenti, MRK
Záujem časti verejnosti o aktívne trávenie voľného času	Využívanie sociálnych sietí	Miera inflácie dosiahla oproti roku 2013 zápornú hodnotu v priemere -0,1 %	Nárast biodiverzity	Daňová politika
Pasívne trávenie voľného času v niektorých rodinách, deti a mládež trávia veľa voľného času na internete	Technológie poskytujú možnosť šetrenia prírodnými zdrojmi	Prítomnosť obyvateľov bez vzdelania		Nárast štátnej byrokracie, Vymožiteľnosť práva
Konzervatívna povaha obyvateľstva, správanie sa na základe kultúrnych, náboženských zvyklostí	Zavádzanie IKT do verejnej správy – informatizácia	Využitie fondov EÚ na spolufinancovanie projektov verejnej správy a súkromných firiem		
Prehlbujúci sa rozdiel v životnej úrovni rôznych skupín obyvateľstva		Daňové a administratívne zaťaženie		

Zdroj: vlastné spracovanie

2.3 SWOT analýza

SWOT analýza je súčasťou prezentácie výsledkov sociálnej a ekonomickej analýzy obce. Je to metóda, ktorou sa analyzujú poznatky o súčasnom stave podmienok v obci (silné stránky, slabé stránky) a identifikujú sa možnosti pre rozvoj a ohrozenia, s ktorými je potrebné počítať do budúcnosti (príležitosti a ohrozenia). Touto metódou je vytvorený podklad, na základe ktorého je možné formulovať stratégiu usmernenia budúceho vývoja obce, tak aby boli zachované, resp. rozvíjané jej silné stránky, odstránené, resp. eliminované jej slabé stránky a boli využité príležitostí pre jej ďalší rozvoj, pričom boli brané do úvahy aj ohrozenia jej ďalšieho rozvoja.

Formulár č. A 10 - SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
➢ Zvyšujúca sa atraktivita bývania na vidieku ➢ spolupráca v rámci Mikroregiónu ➢ členstvo v Miestnej akčnej skupine ➢ poloha obce vo vzťahu k centru osídlenia Sobrance, k hranici s Ukrajinou ➢ obec plynofikovaná ➢ zachovaný prírodný potenciál, flóra, fauna, scenéria krajiny, ➢ Tradícia zdravej poľnohospodárskej produkcie ➢ vhodná pôda na rozvoj poľnohospodárstva ➢ ekologicky nenarušené životné prostredie ➢ zdravší životný štýl na vidieku	➢ obec mimo regionálneho záujmu ➢ nezáujem investorov o lokalitu ➢ nedostatok pracovných príležitostí ➢ nedostatok financií na rozvoj obce ➢ neexistujúca kanalizácia a ČOV ➢ zhoršujúci sa stav chodníkov ➢ potreba rekonštrukcie Domu smútku ➢ negatívny vplyv intenzívnej priebežnej tranzitnej, najmä nákladnej dopravy na hlavnú sídelnú os
Príležitosti	**Ohrozenia**
➢ vybudovanie kanalizácie ➢ zriadiť oddychové zóny ➢ priority štátnej environmentálnej politiky – zabezpečenie dostatku pitnej vody a rozšírenie kanalizácií a čistiarní odpadových vôd ➢ zvýšenie ekologickej stability tvorbou miestneho ÚSESu ➢ rekonštrukcia chodníkov a miestnych komunikácií ➢ rozšírenie kamerového systému	➢ zvyšovanie nezamestnanosti ➢ nerealizovanie výstavby technickej infraštruktúry tj. kanalizácia, ČOV ➢ ohrozenie chránených území a prvkov ÚSESu nevhodným obhospodarovaním poľnohospodárskej pôdy ➢ nízky rekreačný potenciál ➢ pomalý rozvoj obce ➢ nedostatok prostriedkov na zvyšovanie kvality života obyvateľov

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. A 12 - Analýza silových polí

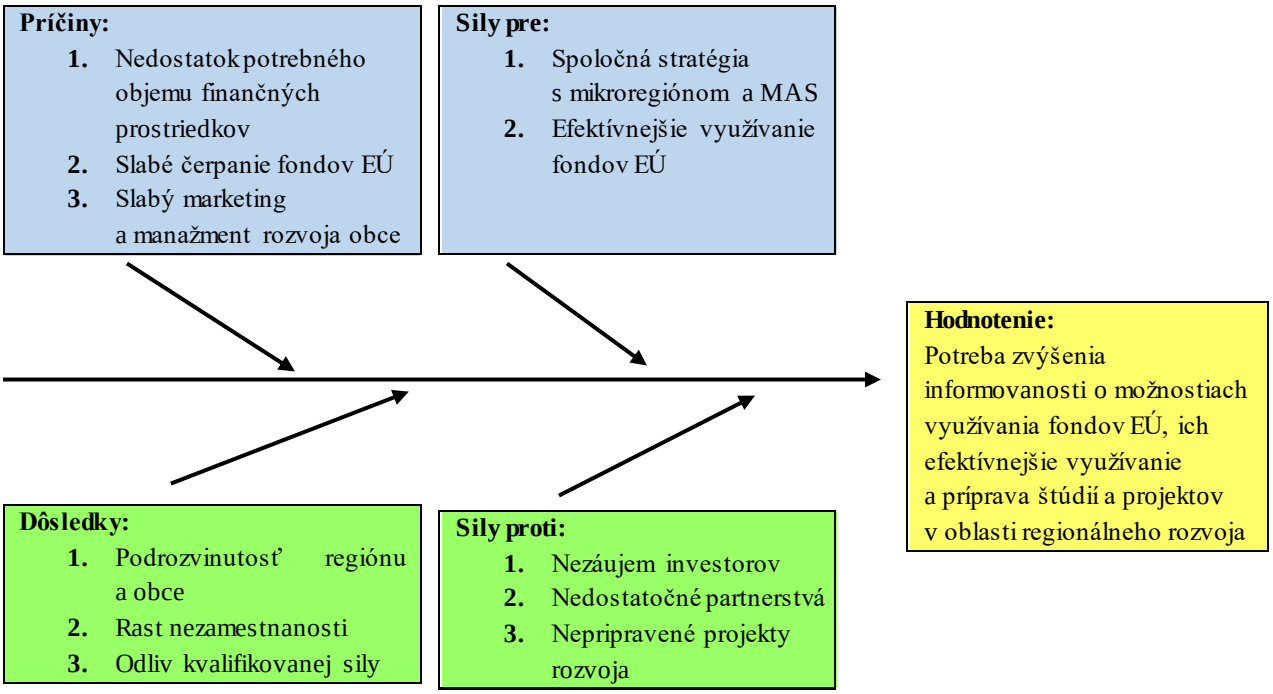

Zdroj: vlastné spracovanie

STRATEGICKÁ ČASŤ

3 STRATEGICKÁ ČASŤ

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifík a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia. Strategický cieľ a špecifické ciele PRO konkrétne napĺňajú celkový cieľ regionálneho rozvoja tým, že vytvorením tohto významného strategického dokumentu sa na miestnej úrovni vytvoria podmienky pre implementáciu navrhnutého Integrovaného regionálneho operačného programu na roky 2014 – 2020, ktorého hlavným cieľom je prostredníctvom jednotlivých opatrení zvýšiť vybavenosť územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s ohľadom na zabezpečenie ich dostupnosti a kvality poskytovaných služieb. Projektové zámery realizované v súlade s PRO obce sú orientované na tvorbu strategických, politických, infraštruktúrnych a trhových podmienok, ktoré podporia úspešnosť a efektívnosť investícií malých a stredných podnikateľov a zvýšia konkurenčnú schopnosť obce.

PRO obce je základným nástrojom obce, ktorý určuje smer jej napredovania, pre plnenie strednodobých a dlhodobých cieľov, ktoré umožnia vytvárať spoločný produkt, poskytujúci kvalitné podmienky pre život všetkých jej občanov a návštevníkov. Tento strategický dokument posilní regionálny rozvoj tým, že stanoví postupy podporujúce miestne iniciatívy. Zároveň pomôže zvýšiť absorpčnú kapacitu regiónu pomocou podpory aktivít regionálnych a lokálnych rozvojových organizácií a podporou prípravy strategicky významných projektov.

Cieľom PRO je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany historického a kultúrneho dedičstva. Je v súlade aj s princípmi dokumentu Zdravie pre všetkých, ktorý má za cieľ vytvoriť atraktívnu a bezpečnú obec s dobrým životným prostredím. Jeho poslaním je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na politickú príslušnosť štatutárneho zástupcu obce a obecného zastupiteľstva. PRO je otvorený dokument, ktorý by sa mal pravidelne písomne dopĺňať a aktualizovať, podľa vopred stanovených pravidiel, potrieb obyvateľov obce, jeho návštevníkov a potenciálnych investorov, s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce a uspokojiť ich potreby a požiadavky. Stratégia je výsledkom kombinácie dvoch prístupov: *štrukturálneho a regionálneho.*

3.1 Strategický cieľ obce

Strategickým cieľom obce je komplexný vývoj obce a zvýšenie životnej úrovne jej obyvateľov prostredníctvom zvýšenia úrovne poskytovaných služieb v rámci trvalo udržateľného rozvoja v celkovom kontexte regionálnej a európskej politiky.

Rozvojová stratégia predstavuje nový integrovaný prístup, ktorý je v súčasnosti zameraný na problém ekonomického zaostávania území identifikovaných v Národnom strategickom referenčnom rámci 2007-2013 a jeho operačných programoch. Medzi identifikované zaostávajúce regióny patrí aj obec Nižné Nemecké. Hlavným zmyslom tvorby stratégie programu je vytvoriť organizačné a ekonomické podmienky k podnieteniu podpory obyvateľov a samosprávy k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja zdravého životného prostredia, udržovania prírodných a kultúrnych hodnôt územia a rozvoja hospodárstva.

Z predchádzajúceho vyplýva aj finančná podpora pre tento región. Pretože podmienkou je súlad cieľov obce s vyššími programami je v rámci definovania cieľov vykonaný ich výber a porovnávanie. Program rozvoja je predkladaný, ako súčasť žiadosti o podporu.

3.2 Stav projektovej pripravenosti obce

Tab.č.11: Štruktúra operačných programov

Číslo	Operačný program	Riadiaci orgán	SORO	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR	MH SR	EFRR, ESF
2	Ľudské zdroje	MPSVR SR	MV SR, MZ SR, MŠVVŠ SR	EFRR, ESF
3	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR	MF SR	KF, EFRR
4	Kvalita životného prostredia	MŽP SR	MDVRR SR, MH SR	KF, EFRR
5	Integrovaný ROP	MPaRV SR	MK SR, VÚC	ESF, EFRR
6	Efektívna verejná správa	MV SR		EFRR, ESF
7	Technická pomoc	ÚV SR		EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPaRV SR		EPFRV
9	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK		EFRR

Zdroj: vlastné spracovanie

Priority operačných programov:

IROP Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

Investičná priorita 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T

Investičná priorita 1.2: Rozvoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov ÿ Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

Investičná priorita 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné Investičná priorita 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

Investičná priorita 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

Investičná priorita 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

Prioritná os č. 5: Technická pomoc IROP je realizovaný prostredníctvom integrovaných územných stratégii, ktoré na úrovni NUTS2 zadefinujú prioritné projektové zámery v regióne. Cieľom je dosiahnutie čo najväčších synergických efektov preinvestovaných finančných prostriedkov a predchádzanie negatívnym účinkom nekoordinovaného plánovania v ohraničenom území.

OP Kvalita životného prostredia

Prioritná os 1:

Investičná priorita 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

Investičná priorita 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

Investičná priorita 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

Prioritná os 2: Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy so zameraním na ochranu pred povodňami, riadenie a prevenciu súvisiacich rizík

Investičná priorita 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

Investičná priorita 2: Propagácia investícií nariešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Prioritná os 3:Energeticky efektívnejšie nízkouhlíkové hospodárstvo

Investičná priorita1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

Investičná priorita 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

Investičná priorita 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

Investičná priorita 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

Investičná priorita 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

Investičná priorita 6: Podpora využitia vysokoúčinnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

Prioritná os 4: Technická pomoc

OP Výskum a inovácie

Prioritná os 1: Výskum a vývoj pre potreby inovácií

Investičná priorita 1.1: Rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry (výskum a inovácia) a kapacít na rozvoj excelentnosti v oblasti výskumu a inovácií a podpora kompetenčných centier, najmä európskeho záujmu

Investičná priorita 1.2: Podpora podnikateľských investícií do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergii medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, klastrov a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách a šírenie všestranne využiteľných technológií

Prioritná os 2: Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

Investičná priorita 2.1: Podpora investovania do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergii medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosu technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení (klastrov) a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného

výskumu, pilotných projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách

Investičná priorita 2.2: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem vrátane podnikateľských inkubátorov

Investičná priorita 2.3: Vývoj a zavedenie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie

Investičná priorita 2.4: Podpora tvorby a rozšírenia pokročilých kapacít pre rozvoj výrobkov a služieb

Investičná priorita 2.5: Podpora kapacity MSP a cieľom zapojenia do rastu a inovácií

Investičná priorita 2.6: Podpora výskumu, vývoja a osvojenia nízkouhlíkových technológií

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne projekty žiadateľov):

Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)

Poradenské služby (čl. 16)

Investície do hmotného majetku (čl. 18)

Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia (čl. 19)

Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)

Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)

Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch (čl. 25)

Investície do nových lesných technológií (čl. 27)

Spolupráca (čl. 36)

LEADER (čl. 42-45) Neprojektové opatrenia (realizácia bude zabezpečované cez národné projekty):

Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (LFA)

Agroenvironmentálne operácie súvisiace s klímou

Ekologické poľnohospodárstvo

Platby za životné podmienky zvierat

Platby Natura 2000

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS LIFE LONG PROGRAMME

DOTAČNÝ SYSTÉM MINISTERSTVA KULTÚRY SR 2012

DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU

DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

EKOFOND ENVIRONMENTÁLNY FOND

A. Oblasť: Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody prostredníctvom využívania nízkoemisných zdrojov

Podpora výroby tepla a teplej úžitkovej vody a elektrickej energie prostredníctvom využívania obnoviteľných zdrojov

Podpora projektov zameraných na zlepšenie kvality ovzdušia

B. Oblasť: Ochrana a využívanie vôd

Čistiarne odpadových vôd a verejné kanalizácie
Vodovody
Protipovodňová ochrana - Opatrenia na vodnom toku
Protipovodňová ochrana - Opatrenia mimo vodného toku

C. Oblasť: Rozvoj odpadového hospodárstva
Uzavretie a rekultivácia skládok
Separácia a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov
Zavedenie separovaného zberu v obciach, vybudovanie zberných dvorov a dotrieďovacích zariadení

D. Oblasť: Ochrana prírody a krajiny
Ochrana prírody a krajiny

E. Oblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia

F. Oblasť: Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia
Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia

G. Oblasť: Zelená investičná schéma

Uplatnenie integrovaného prístupu - Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

3.3 Zdroje financovania plnenia PRO 2019-2025

Finančná náročnosť realizácie stratégie je značne vysoká, celkový objem potrebných prostriedkov prekračuje finančné možnosti daného regiónu. Obec Nižné Nemecké nedisponuje potrebným objemom finančných prostriedkov, ktorý by predstavoval aspoň 50% kofinancovania. Pri financovaní jednotlivých územných cieľov vyplývajúcich zo základných priorít sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, sociálny, kultúrny a environmentálny rozvoj obce. Viaceré ciele môžu byť realizované v rámci bežného chodu samosprávy, mnohé však budú vyžadovať náročnejšie finančné a personálne zdroje zo štrukturálnych fondov a spoluprácu s inými subjektmi.

Obec je preto odkázaná prispôsobiť realizáciu svojich územných cieľov jednotlivým výzvam a dotáciám.

Financovanie opatrení, vyplývajúcich z PRO by malo byť viaczdrojové:

- **Eurofondy**
- **Súkromné zdroje** - investičné a rozvojové projekty, financované súkromnými firmami a zamerané na súkromný záujem (výstavba konkrétnych zariadení, areálov ...) a verejnoprospešné projekty zamerané na environmentálnu či sociálnu oblasť, podporu detí a mládeže či iné oblasti, v ktorých bude žiadateľom niektorý zo spolkov, občianskych združení alebo miestnych iniciatív.
- **Vlastné zdroje samosprávy**
- **Verejné zdroje (grantové schémy ministerstiev)**

PROGRAMOVÁ ČASŤ

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť PRO nadväzuje na strategickú časť a obsahuje najmä zoznam opatrení a projektov na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Strategickým cieľom rozvoja obce na roky 2019-2025 je vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jej konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja.

Programová časť PRO na roky 2019-2025 obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v sociálnej, hospodárskej a environmentálnej politike na úroveň projektov a aktivít, ktoré sú tvorené vecne príbuznými skupinami aktivít samosprávy vykonávaných mimo bežnú činnosť a smerujúcich k plneniu strategického cieľa rozvoja obce na roky 2019-2025. Programová (plánovacia) časť obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, obsahuje podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov v hospodárskej, sociálnej a environmentálnej politike. Programová časť PRO obce obsahuje celkový prehľad projektov v jednotlivých oblastiach stratégie a základný návrh ukazovateľov pre hodnotenie programu rozvoja. Súčasťou programovej časti je aj stanovenie ukazovateľov pre hodnotenie PRO.

Ukazovatele výsledku vyjadrujú priamy hmatateľný efekt projektu na cieľové skupiny projektu bezprostredne po ukončení realizácie projektu a merajú bezprostredný následok, ktorý bol vyvolaný výstupom (preto je medzi výstupom a výsledkom logická väzba). Ukazovatele dopadu vyjadrujú dlhodobý efekt intervencie na prioritnú skupinu či cieľovú skupinu, následky dosiahnutých výsledkov projektu, teda príspevok k riešeniu cieľov stanovených pre prioritnú oblasť či potrieb cieľovej skupiny a k odstraňovaniu prekážok rozvoja. Z tohto hľadiska preto nemusí byť strategický cieľ vyjadrený ukazovateľmi dopadu, ale môže byť vyjadrený aj vhodnými ukazovateľmi výsledku. Pre oblasť hodnotenia dopadov PRO boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele výsledku na úrovni roku 2020.

Formulár č. P 1 - Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí

	1. Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti	**2. Zvýšenie kvality spoločenského života a športu**	**3. Skvalitnenie životného prostredia**
CIEĽ	1.1. Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácii a chodníkov	2.1 Výstavba detského ihriska	3.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV
	1.2. Rozšírenie kamerového systému obce	2.2 Vybudovanie centrálnej oddychovej zóny (park, parkovisko, chodník, studňa)	3.2. Vodozádržné opatrenia
	1.3. Rekonštrukcia Kúrie	2.3 Revitalizácia verejného priestranstva	
	1.4. Rekonštrukcia strechy Obecného úradu		
	1.5 Rekonštrukcia miestnych komunikácií k cintorínu		

Zdroj: vlastné spracovanie

4.1 Akčné plány na realizáciu cieľov

Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti

Cieľ 1.1. Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a chodníkov

Opatrenie	Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií a chodníkov
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**100 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, Program rozvoja vidieka, KSK, MŽP SR, MV SR, ÚV SR

Cieľ 1.2. Rozšírenie kamerového systému obce

Opatrenie	Rozšírenie kamerového systému obce
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**15 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MV SR - RVPK

Cieľ 1.3. Rekonštrukcia Kúrie

Opatrenie	Rekonštrukcia Kúrie
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**300 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, MP SR, MF SR, ÚV SR, MV SR

Cieľ 1.4. Rekonštrukcia strechy Obecného úradu

Opatrenie	Rekonštrukcia strechy Obecného úradu
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**50 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, MP SR, MF SR, ÚV SR, MV SR

Cieľ 1.5 Rekonštrukcia miestnych komunikácií k cintorínu

Opatrenie	Rekonštrukcia miestnych komunikácií k cintorínu
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investícii v €	**12 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, MP SR, MF SR, ÚV SR, MV SR

Zvýšenie kvality spoločenského života a športu

Cieľ 2.1. Výstavba detského ihriska

Opatrenie	Výstavba detského ihriska
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**15 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, PPA, MŽP SR, MF SR, MŽP SR, MV SR, ÚV SR

Cieľ 2.2. Vybudovanie centrálnej oddychovej zóny (park, parkovisko, chodník, studňa)

Opatrenie	Vybudovanie oddychovej zóny
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**100 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, PPA, MŽP SR, MF SR, MŽP SR, MV SR, ÚV SR

Cieľ 2.3. Revitalizácia verejného priestranstva

Opatrenie	Revitalizácia verejného priestranstva
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**10 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, PPA, MŽP SR, MF SR, MŽP SR, MV SR, ÚV SR

Skvalitnenie životného prostredia

Cieľ 3.1. Vybudovanie kanalizácie a ČOV

Opatrenie	Vybudovanie kanalizácie a ČOV
Garant	Obec
Spolupracujúci	VVS, MŽP SR
Predpokladaná výška investície v €	**600 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, MŽP SR, Envirofond, VVS

Cieľ 3.2. Vodozádržné opatrenia

Opatrenie	Vodozádržné opatrenia
Garant	Obec
Spolupracujúci	Realizačná spoločnosť
Predpokladaná výška investície v €	**120 000**
Predpokladané finančné zdroje	Obecný rozpočet, PPA, MŽP SR, MF SR, MŽP SR, MV SR, ÚV SR

REALIZAČNÁ ČASŤ

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

Organizácia a manažment

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je dôležitý predovšetkým tým, že zahŕňa základné informácie k stratégii obce vo všetkých súvislostiach rozvoja. Predkladá sa rôznym komisiám na vyššej programovacej úrovni, slúži ako koncepčný materiál pre formulovanie cieľov rôznych projektov, ako podklad pre žiadosti o finančnú podporu na realizáciu týchto projektov a tiež na upresňovanie, získavanie a koordináciu záujmov partnerov na území obce.

Realizácia programu je vykonávaná na základe projektov. Pri ich špecifikácii a výbere dochádza k združovaniu záujmov a prostriedkov. Účinnosť plnenia programu je možné zvýšiť len na základe partnerstiev. Okrem súkromnej podnikateľskej bázy sú to napríklad partneri, ktorí čerpajú zdroje aj z iných fondov EÚ a zo sveta. Vhodnými partnermi sú vysoké školy, výskumné a technologické inštitúcie. V rámci špecifických cieľov formulovaných v programe obce sa táto spolupráca priamo ponúka. Z uvedeného vyplýva, že pri realizácii programu sa podieľajú mnohí účastníci jednotlivých projektov. K tomu je potrebné zabezpečiť vhodnú organizáciu a riadenie tohto procesu, ktorý pozostáva z plánovacích, komunikačných činností ako aj sledovania, hodnotenia a aktualizácie programu. Štruktúra organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce a bude spresnená v ďalšom kroku programovacieho cyklu. Pre tento dokument programu je navrhovaný štandard stanovujúci princípy v tomto obsahu:

Zastupiteľstvo obce

Najvyšší orgán na čele so starostom, má politickú a riadiacu zodpovednosť za plnenie celého programu rozvoja obce:

- prijíma rozhodnutia o postupe realizácie programu,
- ustanovuje riadiacu skupinu/osobu, ktorú poverí riadením procesu,
- schvaľuje návrhy a projekty rozvoja,
- dojednáva partnerské vzťahy,
- hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu a
- zabezpečuje jeho realizáciu a rozhoduje o zmenách.

Riadiaca skupina

Činnosti riadiacej skupiny v obci preberá najvyšší orgán. (riadením procesu napr. konkrétneho projektu však môže poveriť aj inú osobu alebo inštitúciu). Hlavné činnosti manažmentu programu sú:

- organizačné a technické zabezpečenie programu,
- kontrola (fyzická, ekonomická, kvalitatívna),
- monitoring a evidencia (pomocou ukazovateľov),

- hodnotenie (priebežné a záverečné) a
- spracovanie správ o stave a výsledkoch.

Verejnosť

Účasť verejnosti je zvlášť dôležitá, pretože určuje výslednú legitimitu, vierohodnosť a záväznosť programu. Verejnosť sa v procese tvorby a realizácie programu zúčastňuje dvoma spôsobmi: prostredníctvom svojich zástupcov v celom procese a účasťou na prejednávaní čiastkových a celkových výsledkov programu. Konkrétna podoba účasti a formy prejednávania závisí od podmienok, ktoré si obec vytvorí napr. pre tlač, rozhlas, internet, verejné prejednávanie a pod. Informovanosť a publicita je jednou z podmienok úspešnosti realizácie cieľov programu obce. Je zrejmé, že pre špecifické riešené problémy a projekty je potrebné, aby pracovná skupina spracovala aj špecifické pravidlá v súlade so stanovenými zásadami. Pritom je potrebné rešpektovať aj väzby na okolie napr.stavebný dozor, životné prostredie, hygiena, veterinárna starostlivosť, ochrana prírody a krajiny, finančné úrady, okresné, mestské a krajské úrady a pod.

Pre manažment v rámci organizačných zásad musia byť vymedzené základné činnosti jednotlivých úrovní, zodpovednosť, spôsob a forma predkladania správ, časové charakteristiky (napr. frekvencia pravidelného hodnotenia a schvaľovania zastupiteľstvom obce, predkladania správ pracovnými skupinami a pod.) Vlastný rámec manažmentu programu je vymedzený troma hlavnými procesmi, ktorými sú: kontrola, monitoring a hodnotenie.

5.1 Kontrola, monitoring a hodnotenie plnenia PRO 2019 -2025

Kontrola

Štandardne má byť vykonávaná: fyzická, ekonomická a kvalitatívna kontrola na mieste. Vo fáze schvaľovania je potrebné kontrolovať výsledky posúdenia prijateľnosti projektu, prípravu zmlúv, kontrolu v priebehu, ukončenia etapy alebo realizácie, pred platbami a pod.

Kontrola má byť vykonávaná aj u dodávateľa materiálu a služieb. Z kontroly je potrebné spracovať správy, ktoré sú podkladom pre platby (fondy EÚ, banky). Obsahom je, či realizácia rešpektuje stanovené parametre projektu, finančné prostriedky a či bol dosiahnutý cieľ programu.

Monitoring

Znamená sledovanie a preberanie výstupov, financovanie jednotlivých činnosti, projektov alebo etáp. Monitoring je potrebné vykonávať voči stanoveným ukazovateľom špecifických cieľov programu. Proces monitorovania bude prebiehať podľa všeobecne zavedených zásad na monitorovanie a bude pozostávať zo zhromažďovania údajov o jednotlivých projektoch implementovaných obcou. Monitorovanie bude prebiehať

každoročne. Každoročne bude pripravená hodnotiaca správa a následne bude spracovaný a prijatý plán realizácie opatrení na obdobie jedného roka, ktorý zohľadní skutkový stav a prijme krátkodobé opatrenia na obdobie nasledujúceho roka. Získané monitorované údaje a hodnotiace správy sa budú v nasledujúcich procesoch ďalej analyzovať a vyhodnocovať.

Základné monitorovacie ukazovatele plnenia programu rozvoja obce – návrh:

- počet pripravených investičných aktivít v obci
- počet zrealizovaných investičných aktivít v obci
- objem zrealizovaných investičných aktivít
- objem získaných prostriedkov z externých zdrojov
- objem aktivizovaných vnútorných zdrojov
- miera zapojenia občanov a subjektov do aktivít programu rozvoja
- miera skvalitnenia poskytovaných služieb v obci
- počet a rozsah poskytovaných služieb v obci
- miera zvýšenia kvality a pripravenosti ľudských kapacít v obci
- miera zvýšenia návštevnosti obce
- miera zviditeľnenia sa obce v regióne, v SR a EÚ
- počet a kvalita zrealizovaných občianskych aktivít – miera skvalitnenia života občanov

Hodnotenie

Je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom programu. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Riešenie prioritných problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom.

Tab. č.12: Harmonogram realizácie jednotlivých opatrení

Opatrenie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1.1							
1.2							
1.3							
1.4							
1.5							
2.1							
2.2							
2.3							
3.1							
3.2							

Zdroj: vlastné spracovanie

5.2 Vyhodnocovanie a spôsob modifikácie PRO 2019-2025

Hlavným hodnotiacim dokumentom PRO bude **Správa o realizácii PRO**, ktorú vypracuje obecný úrad.

Spôsob modifikovania PRO bude **predložením návrhov na modifikovanie PRO** na zasadnutí obecného zastupiteľstva. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať návrhy na doplnenie PRO. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť návrh na modifikovanie PRO. Doplnenie PRO sa uskutoční formou vypracovania *Návrhu na doplnenie PRO*, ktorý bude obsahovať konkrétne nové špecifické ciele, opatrenia, aktivity a úlohy. Návrh sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. Ak doplnenie PRO bude spojené s možnosťou získať finančné prostriedky, alebo bude vyvolané inou nevyhnutnou potrebou, môže sa kvôli tomu tiež iniciovať **mimoriadne zasadnutie obecného zastupiteľstva**.

FINANČNÁ ČASŤ

6 FINANČNÁ ČASŤ

Spresnenie finančného plánu bude riešené ako súčasť ďalšej etapy programovacieho cyklu programu. Presnejšia špecifikácia finančného rámca a alokácie finančných prostriedkov na realizáciu stratégie, jej konkrétnych opatrení a úloh bude vykonaná postupne na základe verejného schválenia predloženej stratégie rozvoja obce.

Pre finančný plán je možno vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Odhad realizácie program vychádza z týchto očakávaných zdrojov:

- **vlastné zdroje** - podielové dane z príjmov (štátny rozpočet), vlastné dane a poplatky, pokuty a penále, predaj, prenájom, príjmy z účasti v podnikoch, tiež možnou emisiou komunálnych obligácii s dlhou dobou splatnosti, a pod.

- **externé zdroje** - úvery domácich a zahraničných finančných inštitúcií , grantové schémy EÚ a iných vyspelých krajín

- **iné zdroje** - zdroje fyzických a právnických podnikateľských subjektov, alebo združení podnikateľov v spojení so združením obcí – mikroregiónu.

Výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená je len orientačne. Táto časť sa bude konkretizovať v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu. Jednou z kľúčových problémov pri realizácii PRO je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zámery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce.

Je potrebné zdôrazniť, že výška získania podpory EÚ zo štrukturálnych fondov je podstatná. Tá je limitovaná vo väčšine prípadoch len kvalitou projektov. Môže byť teda podstatne vyššia, ale aj nižšia. Ďalším atribútom pre zvýšenie finančných prostriedkov je možnosť čerpania prostriedkov z ďalších fondov, iniciatív či už európskeho, alebo až svetového meradla.

Formulár č. F 5 - Model financovania – intervenčná matica

Opatrenie	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Spolu
1.1		20 000	20 000	20 000	20 000	20 000		100 000
1.2		7 500	7 500					15 000
1.3			60 000	60 000	60 000	60 000	60 000	300 000
1.4		10 000	10 000	10 000	10 000	10 000		50 000
1.5		4 000	4 000	4 000				12 000
2.1		5 000	5 000	5 000				15 000
2.2		25 000	25 000	25 000	25 000			100 000
2.3			2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	10 000
3.1			120 000	120 000	120 000	120 000	120 000	600 000
3.2		20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	120 000
Spolu		91 500	273 500	266 000	257 000	232 000	202 000	1 322 000

Zdroj: vlastné spracovanie

Formulár č. E 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	2019-2025 SPOLU v €
1.Prioritná oblasť- Infraštruktúra a občianska vybavenosť	477 000
2.Prioritná oblasť- Zvýšenie kvality spoločenského života a športu	125 000
3.Prioritná oblasť- Skvalitnenie životného prostredia	720 000
SPOLU	**1 322 000**

Zdroj: vlastné spracovanie

7 ZÁVER

PRO obce Nižné Nemecké je spracované na metodickom a obsahovom podklade viacerých východiskových dokumentov a nadväzuje na ciele Združenia obcí Uh-Oľšava a Miestnej akčnej skupiny Zemplín pod Vihorlatom, ktorého je obec Nižné Nemecké súčasťou.

Program rozvoja obce dostáva svoj zmysel nie jeho vytvorením, ale v procese jeho realizácie Program rozvoja obce je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VÚC), je dokument PRO účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu. PRO obce je potrebné posudzovať ako dokument otvorený, ktorý sa môže dopĺňať a aktualizovať o nové aktivity podľa rozvoja sektorov a podľa úspešne realizovaných častí programu rozvoja územia. Je nesmierne dôležité akceptovať „živosť“ tohto dokumentu, nakoľko iba priebežným vyhodnocovaním situácie v obci, regióne a spoločnosti a následným aktualizovaním dokumentu je možné zabezpečiť jeho aktuálnosť a zmysluplnosť.

PRO obce Nižné Nemecké 2019-2025 bolo schválené obecným zastupiteľstvom dňa ..... uznesením č..... .

Zoznam tabuliek

Tab.č.1 Združenie obcí Uh-Oľšava 16

Tab.č.2: Občianske združenie Zemplín pod Vihorlatom 17

Tab.č.3: Počet obyvateľov za jednotlivé roky 18

Tab.č. 4 Počet obyvateľov podľa pohlavia za jednotlivé roky. 19

Tab.č.5: Prehľad prírastku obyvateľov podľa pohlavia obce 20

Tab.č.6: Veková štruktúra obyvateľstva obce 22

Tab.č.7: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 23

Tab.č.8: Náboženská štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 24

Tab.č.9: Prehľad miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance 24

Tab.č.10: Výmera územia a pôdny fond obce k roku 2018 36

Tab.č.11: Štruktúra operačných programov..... 49

Tab. č.12: Harmonogram realizácie jednotlivých opatrení 66

Zoznam grafov

Graf č.1: Vývoj počtu obyvateľov od roku 2013 18
Graf č.2: Obyvateľstvo podľa pohlavia ku koncu roka 2018 19
Graf č.3: Prehľad prirodzeného prírastku obyvateľov obce 20
Graf č.4: Krivka počtu narodených, zomrelých a prirodzeného prírastku obyvateľov 21
Graf č.5: Veková štruktúra obyvateľstva obce podľa pohlavia 22
Graf č.6: Národnostná štruktúra obyvateľstva obce 23
Graf č.7: Krivka miery evidovanej nezamestnanosti v okrese Sobrance 25
Graf č.8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce 26

Zoznam formulárov

Formulár č. Ú 7 Titulná strana dokumentu 2
Formulár č. Ú 1 Zámer spracovania PRO 12

Formulár č. Ú 8 Štruktúra dokumentu 12
Formulár č. A 8 STEEP analýza – analýza externého prostredia 44

Formulár č. A 10 SWOT analýza a príklad dôležitých otázok 45
Formulár č. A 12 Analýza silových polí 46

Formulár č. P 1 Prehľad opatrení, projektov a aktivít podľa prioritných oblastí 57
Formulár č. F 5 Model financovania – intervenčná matica 69

Formulár č. E 5 Indikatívny rozpočet - sumarizácia 69

Zoznam obrázkov

Obr.1 Mapa obce Nižné Nemecké 13
Obr.2 Širšie vymedzenie územia 15
Obr.č.3 Rímskokatolícky kostol 29
Obr.č.4 RNDr. Ján Michalko, CSc. 30
Obr.č.5 Cestná sieť v okolí obce 32
Obr.č.6 Kvartérny pokryv územia 34
Obr.č.7 Inžiniersko-geologická rajonizácia obce 35